DE

# DIGAMMO HOMERICO

## QUÆSTIONES.

## I.

SCRIPSIT

**OLAUS VILELMUS KNÖS.**

UPSALIÆ
TYPIS EXSCRIPSERUNT EDQUIST ET BERGLUND
MDCCCLXXII.

# De digammo homerico quæstiones

scripsit

**Olaus Vilelmus Knös.**

## Prooemium.

Si quis de digammo homerico quæsiturus est, ne eius primum omnium est fateri, qua via atque ratione in his quæstionibus sit versaturus, neque fateri solum sed etiam demonstrare eam viam, quam elegerit, iustam esse optimisque argumentis munitam. Tantopere enim inde a Bentleii temporibus hac de digammo homerico doctrina ad arbitrium perverse usi sunt docti viri, tanta cum temeritate ad varias asperitates metricas summovendas, ad inauditas vocum figuras fingendas eam novandi studio ducti adhibuerunt, ut universa hæc res a plurimis suspecta a nonnullis etiam in nugis sit habita. Si igitur in hac re, de qua tota antiquitas tacet, aliquid audendum esse putamus, summa cum cautione diligentiaque agendum est nobis, tamquam si in silvam certis viis carentem ingredientes e vestigiis prope deletis atque incisionibus in arboribus factis dubitantes identidemque circumspectantes quo contendimus pervenire studeamus. Profecto nobis opus est filum quoddam, quale Theseus ad exitum e labyrintho inveniendum ab Ariadne accepisse traditur.

Sunt qui ex hoc ingenii Bentleiani sagacitatis monumento, digammo dico in carminibus homericis recognito, tamquam e firma belli sede proficiscentes ad novas linguæ homericæ regiones expugnandas, ad alias res occultas indagandas egressi sint. Ita palatalem quoque spirantem consonam Homero vindicarunt atque dentalem spirantem in iis verbis, quæ in posteriore græca lingua ea carent, in carminibus homericis nondum exstinctam esse contenderunt. Atque hæc quadam ex parte haud immerito, præsertim si de consonis,

quæ in initio vocum putantur fuisse, agitur. Sed quasi reportata victoria alacriores facti alii, ut hiatus et ii, qui legitimi vocantur, et ii, quibus illicitis nomen est datum, quantum fieri posset e carminibus homericis eiicerentur, vel ut productiones brevium syllabarum finalium vel longarum vocalium diphthongorumve et solitæ et duriores iuste excusarentur, non dubitarunt ad antiquiores et nominum verborumque terminationes et particularum figuras sumendas fingendasque confugere. Quo factum est, ut fines græcæ linguæ transgressi Homero græco poetæ seu iis poetis, qui sub hoc nomine latent, linguam non græcam sed europæam quandam vel indoeuropæam tribuere sint conati [1]).

Quod si tantum est a vero aberrandi periculum, tanta rectæ viæ inveniendæ difficultas, unde filum illud Ariadnæum, quo ducti certa via progrediamur, possumus nancisci? Facile intellegitur hoc nullo alio ex loco nisi ex ipsis carminibus esse quærendum. Nam quum nullus alius de hac re exstet testis, si quæ sunt indicia vel vestigia huius consonæ, hæc in carminibus ipsis indaganda sunt. Quod autem in æolica dialecto et in dorica illam consonam fuisse comperimus, hoc nihil ad homerica carmina pertinet, nisi ex metricis rationibus ea carminibus illis tribuenda est. Tum apparet nihil novi, nullam vocis figuram sumptam coniectamve homericæ linguæ iusto posse attribui, quæ non e græca lingua antiquiore certa via ac ratione possit erui. Quæ quum ita sint, in duabus rebus et in carminibus homericis perscrutandis et in elegantiore antiquissimæ linguæ græcæ cognitione tota hæc quæstio continetur. Videndum est, quæ versus homerici condendi sint leges, quæ productiones, qui hiatus ex his legibus satis excusentur, tum quid fortasse ultra desideretur, si locis quibusdam suis ipsorum legibus carmina illa videantur repugnare, denique num hoc, quod ultra desideretur vel requiratur, e græca lingua substitui possit.

Primum igitur demonstrandum est, quæ brevium syllabarum finalium productiones, ubi ab usu reliquorum poetarum recedere videtur Homerus, vel in ancipiti syllabæ finalis vi vel in natura illius consonæ, a qua insequens vocabulum incipit, vel in certa quadam, qua utitur hæc productio, versus sede consistere videantur, tum quæ longæ vocales diphthongique ante voces a vocalibus literis incipientes in arsibus [2]) etiam infirmis produci soleant, quæ vel in firmio-

---

[1]) In primis hic nominandus est Oscar Meyer, quæstiones homericæ. Bonnæ 1868. Cf. G. Curtius, Philologie und Sprachwissenschaft. Antrittsvorlesung. Leipz. 1862. p. 19, Etym. 526.

[2]) In nominibus thesis arsisque definiendis Westphalium secutus sum, qui ad

ribus tantum arsibus vel non nisi in thesibus vel in nulla omnino versus sede productæ inveniantur, denique qui hiatus, qui vulgo appellantur, vel e natura ultimæ vocalis vocabuli antecedentis firmiore vel ex ea, in qua est hiatus, versus regione iustam excusationem accipiant. Atque ne his de rebus quærentes totam causam confundamus, ita hæ quæstiones instituantur necesse est, ut omnes illi loci, in quibus asperitatem quandam metricam antiqua aliqua consona postea obsoleta contineri iure quodam possumus suspicari, ex his quæstionibus omittantur. Namque tantum e certis de incertis sine metu errandi possumus iudicare. De his rebus accuratissime elegantissimeque disputavit Hoffmannus. Quum vero et Iliadem solam fere ille in disceptationem vocaverit et nonnullis ex partibus vel causam ad finem non perduxerit vel minus recte iudicasse videatur, nobis opus fuit totam hanc quæstionem retractare.

Ex his rationibus salebræ illæ metricæ, quæ primo eum magnopere offendunt, qui ab aliis poetis græcis vel a latinis ad Homerum legendum se contulit, magnam partem coæquantur. Restat tamen numerus satis magnus, qui admirationem non movere vix possit. Videtur enim poeta in brevibus syllabis finalibus et longis vocalibus diphthongisque producendis, in hiatibus admittendis nullis prorsus legibus obtemperasse. Quæ quum ita sint, videndum est nobis, num ex altera illa ratione, quæ ex elegantiore sermonis homerici cognitione repetatur, ad has salebras tollendas auxilium petere possimus. Ubi in versu aliquo homerico contra eas leges, quæ diligentissime perquisita versus homerici natura sunt constitutæ, peccatum est, ibi videamus, num antiquior quædam vocis in græca lingua fuerit figura, qua recepta omnia perbene fluant. Sed hic cautissime agendum est, ut figuram inauditam, qualis numquam linguæ homericæ fuerit, non animis informemus eo solo consilio, ut asperitatem metricam amoveamus. Priusquam novam vocis cuiusdam figuram Homero tribuamus, demonstrandum est nobis, quum eam vel simile quiddam compluribus homericis locis e metricis rationibus requiri, tum aut eam re vera in dialecto quadam esse servatam aut simile quid intra fines linguæ græcæ obtinuisse vel eam secundum leges huius linguæ esse formatam aut eam medium locum tenere inter alias figuras vere græcas. Ut hanc sententiam paucis exemplis illustrem, digammi memoriam in dialectis æolica et dorica servatam esse quum aliis rebus tum titulis certissime demonstratur; deinde ο̄ιες (*ὄϝιες[1]) ι 425

veterum auctorum usum rediit: thesis id igitur est tempus (σημεῖον), in quo ictus est, arsis autem id, quod ictu caret. Cf. Westphal, Metrik d. Griech. II p. 5.

[1]) Schleicherum G. Curtium alios secutus omnes eas voces figurasque, quæ ab

et ὀέτεας (*ὀϝέτεας pro prava scriptura οἰέτεας) *B* 765 ad similitudinem verborum dor. βῶς att. βοῦς pro *βοϝς, οἰνώδης pro *οἰνω-εἰδης *οἰνο-ϝείδης formata esse haud temere censemus (cf. Curtius Etym. 526, Brugman, Curtii Stud. IV 159 sq.); tum Ἰλίου προπάροιθε *O* 66 al., Αἰόλου κλυτά *κ* 60 sim. ex metrica ratione in *Ἰλίοο προπάροιθε, *Αἰόλοο κλυτά mutanda sunt, quæ novæ figuræ terminationem præbent, quæ inter notissimas terminationes οιο et ου medium locum tenuisse existimanda est (cf. Ahrens, Rhein. Mus. II 161). At quum quis ex iis hiatibus productionibusve, quæ ea, qua utuntur, versus sede vel alia aliqua ratione satis sunt excusatæ, de antiquioribus vocum figuris coniecit, sane operam perdidit. Namque si una ratio legitimam excusationem affert, nihil ultra opus est. Atque ex eo, quod terminationes gen. sing. primæ et secundæ declin. αο οιο sæpissime hiatus efficiunt, melius cum Hoffmanno statuimus firmiore has terminationes esse natura, ex qua elisionem non patiuntur, quam novas in ς cadentes terminationes ex antiquissima lingua indoeuropæa eruere studemus, quas terminationes fortasse nulla in lingua certe non in græca fuisse concedendum est. Neque enim e dor. figuris ἐμέος ἐμοῦς ἐμεῦς æol. ἔμοῦς sim. quicquam ad hanc rem demonstrandam potest proferri. Profecto minutæ terminationes in nulla lingua non inveniuntur ac pæne in unoquoque vocabulo insunt, si id ad antiquissimas ætates possumus revocare. Sed de lingua quadam quærentibus ultra fines huius linguæ nobis non egrediendum est.

His in universum dictis ad eam quam nobis hic proposuimus quæstionem, quæ est de digammo, transeamus. Hiatus homericos observanti alios esse paucos, frequentissimos autem ante compluria vocabula, quæ a digammo olim incepisse ex antiquis testimoniis constabat [1]), Richardo Bentleio, sagacissimo et ingeniosissimo viro, in mentem venit digamma in versibus componendis valuisse. Hanc de digammo homerico sententiam amplexi sunt atque uberius tractarunt quum alii tum Heyne Thiersch Hoffmann Bekker. Acerrimus digammi homericis carminibus restituendi vindex exstitit Heyne, doctissime de hac re disputat Thierschius, accuratissimæ subtilissimæque sunt et de versus homerici condendi legibus et de digammi

---

antiquis non traditæ ad alias interpretandas animis conformandæ videntur, asterisco * præfixi.

[1]) Hoc non diserte additum vidimus, sed, quæ illius viri erant et doctrinæ elegantia et acumen ingenii, pauca et decurtata, quæ de origine huius sententiæ traduntur, alio modo non possumus accipere.

vestigiis quæstiones Hoffmanni, satis caute et omnino considerate Bekkerus digamma in carminibus homericis restituit [1]). Quorum in numero primæ sine dubio deferendæ sunt Hoffmanno. Odysseam vero hic vir doctus prorsus pæne omisit neque singula ita omnibus ex partibus pertractavit, ut causam peroravisse videatur, deinde de productionibus hiatibusque versus homerici aliter iudicato etiam vestigia digammi alia cernentur, tum disputationes eius, si etymologicas quæstiones respicimus, vix hac ætate dignæ putandæ sunt. Accedit quod ad alium quendam finem, qui in diversis singularum partium Iliadis ætatibus e servato neglectove digammo constituendis est positus, quæstiones eius universæ referuntur, quo factum est ut iungenda diiungantur et de iisdem vocibus diversis capitibus disputetur.

Priusquam autem ipsam rem aggrediamur, nobis inquirendum est, *quo iure Homero digamma tribuamus.*

*Digamma antiquam literam græcam fuisse* nemo negat. Diserte hoc enuntiat Hesychius, qui ita explicat *δίγαμμα· στοιχεῖόν τι.* Assentitur Dionysius Halic., qui Antiqu. Rom. I 20 hæc habet: *σύνηθες γὰρ ἦν τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς τὰ πολλὰ προτιθέναι τῶν ὀνομάτων, ὁπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέντων ἐγένοντο, τὴν $\overline{ου}$ συλλαβὴν ἑνὶ στοιχείῳ γραφομένην . . . ὡς Ϝελένη καὶ ϝάναξ καὶ ϝοῖκος κτλ.*

*Digamma in antiquissimis literaturis græcis sextum locum obtinuisse* vel eundem locum, quem in phoenicia vel hebræa lingua consona ו tenet, in latina autem consona *F*, e duobus titulis manifestissime apparet. Unus est titulus locr. posterior ab Oeconomida editus, ubi singulæ foederis partes per literas singulas *ΑΒΓΔΕFΖΗΘ* indicantur. Alter titulus est in vasculo quodam in sepulcro cæretano reperto, qui literas græcas ordine descriptas exhibet, quales ante receptam literaturam ionicam apud Italos in usu erant (Franz Elem. epigr. Græc. n. 1 p. 21, CIG. n. 8342, Savelsberg dig. n. 31). Alios titulos, ubi digamma pro nota numeri sex usurpatur, attulit Franz Elem. epigr. Gr. 351, qui censet e nota numerali ⊏ prodisse novam figuram ς, casu tantum cum nota duarum consonarum στ (*στῖγμα*) congruentem.

*Digamma antiquissimis temporibus omnibus dialectis græcis fuisse commune* testantur et tituli et grammatici et ipsa posterioris ætatis lingua græca. Invenitur enim hæc consona non in æolicis solum et doricis titulis sed etiam semel in titulo ionico CIG n. 10, Franz

[1]) Quæ de digammo homerico sententiæ doctorum virorum fuerint præcipuæ, uberius exposuimus in libello, qui inscribitur Prolegomena ad quæstiones de digammo homerico instituendas. Upsaliæ 1869.

Elem. epigr. Græc. n. 44, ubi est *AFYTO* i. e. *αὐτοῦ*, de qua vocis figura conferendi sunt Franz ib. p. 42 et Brugman, Curtii Stud. IV 132. E grammaticis Trypho *πάθη λέξεων* § 11 idem diserte indicat hæc dicens: *προστίθεται δὲ τὸ δίγαμμα παρά τε Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Λάκωσι καὶ Βοιωτοῖς· οἷον ἄναξ ϝάναξ, Ἑλένα Ϝελένα. προστιθέασι καὶ τοῖς ἀπὸ φωνηέντων ἀρχομένοις. ἅπαξ δὲ παρ' Ἀλκαίῳ τὸ ῥῆξις καὶ ϝρῆξις εἴρηται* (cod. *οὔρηξις*. Mus. crit. I Cambridge 1814 p. 34). Dionysium Halic. in universum priscis Græcis digamma attribuisse iam vidimus. Atque ab Ionibus, de quibus maxime ambigitur, digamma usurpatum fuisse auctor est Varro de ling. lat. VI 192 (Spengel), qui affert Iones dicere *βῆρ* (i. e. **ϝῆρ* lat. *ver*). Quod vero Apollonius et Priscianus (Inst. I 22 Krehl) aliam de hac re amplexi sunt opinionem, quum Alcmanem doricum poetam, propterea quod hæc litera ab eo est usurpata, æolide usum esse dicunt [1]), non mirandum est: sine dubio pravo illo æolici huius consonæ cognomine ducti sunt. Tertiam rationem ex ipsa græca lingua universa repetendam esse dixi. Quæ huc pertinent, adumbrare tantum possumus, ne simus longiores. Primum afferendæ sunt figuræ vocali prosthetica (etiam in attica dialecto) ornatæ, quæ sunt *κατ-ε-άξαντες* Lys. 3. 42 (Kühner Ausf. Gram. I 757), *ἐ-ειδόμενος* Pind. Nem. X 15, *ἐ-εισάμενος Β* 22, *ἐ-έλσαι Φ* 295 al., tum hæ voces, in quibus latet prosthetica vocalis, *ἆθλον* pro *ἀ-(ϝ)εθ-λο-ν*, *αἴρω* ex *ἀ-(ϝ)είρ-ω*, *ᾄδω* ex *ἀ-(ϝ)είδ-ω* (lac. *ἀβείδω* Ahrens, dial. II 48), *εἴργω* et *εἵργω* ex *ἐ-(ϝ)έργ-ω*, *αὔξω* ex *ἀ-(ϝ)έξ-ω*, al. Quum enim hæc vocalis præfixa græcæ linguæ sit propria, a cognatis autem linguis prorsus aliena, non potest e memoria temporis cuiusdam græcoitalici vel antiquioris repeti. Atqui in græca lingua non esset addita, nisi causa iusta in servata consona initiali esset: hanc autem consonam in iis, quæ attuli, vocabulis spirantem labialem fuisse e cognatis linguis dilucide apparet. Sequitur igitur in antiquissima græca lingua digamma initiale harum vocum nondum exstinctum esse. Has autem voces ex aliis dialectis in atticam esse translatas veri dissimillimum videtur. Deinde verba haud pauca a vocalibus incipientia in universa græcitate aut augmenti genus ostendunt, in quo vocalis *ε* augmenti syllabici, quod vocatur, cum vocali verbi initiali in *ει* conflata est ut *εἷλκον εἰργαζόμην εἶδον* al., aut syllabico augmento ornata sunt ut *ἔ-αξα ἑ-άλωκα* sim., *ἠ-είδη* ex **ἠ-ϝειδ-ε-ε* att. *ᾔδει(ν)*: quod demonstrat eo tem-

[1]) De Apollonio cf. Ahrens II 41 n. 2, Savelsberg dig. 9. Prætereo autem Marium Victorinum, qui (I 2461 Putsch) tantum commemorat notam consonantis u Græcos habere *ϝ*.

pore, quo hæ figuræ exsisterent, consonam quandam initialem etiamtum viguisse; ac quin in his verbis illa consona fuerit digamma, non est quod dubitemus: immo hic illic in *υ* immutatum restitit ut *ε-ὔαδ-ε-ν* (*Ξ* 340, cf. Hesych.), *ε-ὐάλω-κ-ε-ν* (Ahr. I 36, 37 n. 12). Atque ex illis figuris nonnullas intra græcæ linguæ ætates esse formatas tum veri simillimum est (ut *ἑάλωκα*) tum negari non potest (ut *ᾔείδη*). Aliter autem se habent *ἤλκησε λ* 580, *ἤλπετο ι* 419, *ἤνασσε Κ* 33, *ἤνδανε Α* 24, quæ figuræ posteriori græcæ ætati debentur. Tum est notissimum præfixi *α* privativi, quod appellatur, duas præcipue esse figuras *ἀν-* et *ἀ-*, quarum illa cum vocibus a vocalibus literis incipientibus, hæc cum vocabulis, quorum prima litera consona est, maxime coniungatur. Quum vero in attica dialecto nobis occurrunt *ἀργός* ex *ἀ-εργός ἄκων* ex *ἀ-έκων ἄ-ιστος ἀ-όρατος ἄ-οικος ἄ-οινος* al. permulta, hoc ex eo intellegitur, quod illæ voces olim non a vocali sed a digammo incipiebant. Posterioribus autem temporibus, quum spirantis consonæ memoria prorsus dilapsa esset, debentur *ἄν-οικος ἀν-οινία ἀν-όρατος*; quamquam in hac formatione lingua nonnumquam aberravit, ut ostendunt *ἄ-οδμος ἄ-ορνος*. Denique huc numeranda sunt duplicata vocabula, in quibus vocalis finalis prioris membri ante vocalem insequentem elisione non est remota, quum alterum vocabulum olim a digammo inciperet: primo autem ambæ vocales residebant, postea vulgo in unam vocalem diphthongumve confluxerunt. Exempla sunt *κακοῦργος* pro *κακο-εργός σ* 54, coll. *κακ-άγγελος κακ-ήγορος* al., *δημιουργός* pro *δημιο-εργός ρ* 383, *χειρῶναξ* pro **χειρ-ο-αναξ*, *χειρουργός*, resedit autem vocalis integra in *χειρ-ο-ήθης*, cfr *χειρ-ο-τέχνης*, *χειρ-αγωγός* (Plutarch.), porro *ἀμφι-έννυμι* et fortasse *ἐπί-ορκος*, *ἀμφι-ορκία*. — Præterea in hanc sententiam ierunt Hermannus, qui (Hymni hom. p. 91) digamma pelasgicum nominat, et Boeckhius CIG. I p. 719.

Iam vero si constat digamma antiquissimæ græcæ linguæ universæ fuisse proprium, iam eo ipso veri simillimum est hanc consonam homericæ linguæ non defuisse, præsertim quum concedendum sit, hanc linguam permulta ex antiquissima græca lingua integra servavisse. Quum igitur homerica carmina plurima vetustissimæ græcæ linguæ monumenta nobis tradiderint, non miremur, si etiam hac ex parte memoriam antiquissimæ rei ceteroquin prope deletæ retinuerunt. Sed hac via id tantum assequimur, fieri potuisse ut digamma in carminibus homericis componendis viguerit. Re vera autem viguisse nisi ex ipsis carminibus demonstrari non potest. Hic id solum nobis concessum volumus, ut de digammo homerico quæ-

rentes nequaquam quicquam ab universa lingua græca antiquiore vel ab homerica lingua alienum proferre existimemur [1]).

Quod vero hæc spirans labialis adeo e carminibus homericis est deleta, ut memoria eius per totam antiquitatem oblivione esset obruta, id ex eo intellegitur, quod hæc carmina primo non scripta memoriæ solius ope per longius tempus tradebantur, postea demum, quum lingua græca in aliam figuram speciemque multis ex partibus transiisset et hæc consona pæne prorsus evanuisset, literis mandata sunt. Quum iam consona illa pronuntiari desiisset, etiam ex his carminibus, quæ tota memoria sola continerentur, evanuit. Atque sine digammo accepta eodem modo ab iis, qui ea literis mandarunt, describebantur. Etiam alexandrinis grammaticis hæc res prorsus ignota erat. De digammo æolico acceperant, neque iis erat causa cur æolicam hanc consonam ionico poetæ, qui Homerus putabatur, tribuerent. Deerat enim iis ea linguæ græcæ universæ elegantior subtiliorque scientia cognatis linguis comparatis stabilita, qua hæc ætas gaudet.

Hic rem similem non prætercam, quam nusquam a doctis viris huic de digammo homerico quæstioni comparatam vidi. Constat quidem, in Plauti fabulis antiquiores latinæ linguæ figuras, quæ scriptæ non sint, nonnusquam a doctis viris esse revocatas, quod arte metrica requirerentur, ut figuram abl. sing. in literam *d* exeuntem, atque fuerunt qui hanc rem cum amisso in carminibus homericis digammo contulerint. Sed alia hic est ratio, quum Plautus fabulas ipse scripserit, et, quæ leges metricas plautinas cognoscendi est difficultas et quanta est lectionum varietas, tota hæc res nondum perquisita atque ad liquidum perducta existimanda est (cf. Corssen Ausspr. II 1008). At nemo, quod sciam, simile quid vel etiam similius in carminibus antiquis scandinavorum inveniri commemoravit. Similius dixi, nam hic evanuit consona initialis et quidem labialis spirans *v* ante consonam *r* olim posita. Atqui olim hanc consonam *v*, si non scriptam, attamen pronuntiatam fuisse, ex arte metrica, dico ex alliterationis quæ vocatur lege, ex qua in

---

[1]) Nihil ad homericum usum efficit titulus Corcyr. (Jahn's Jahrb. LXIX p. 544), qui præbet tres versus hexametros, quorum ultimus in verba *κατα στονοϝεσαν αϝυταν* cadit, quibuscum Savelsberg dig. 18 confert λ 383 *οἳ Τρώων μὲν ὑπεξέφυγον στονόεσσαν ἀυτήν*. Etiam si duo hæc vocabula ex Odyssea sunt repetita, digamma bis in iis scriptum nulli alii rei quam ei pronuntiandi mori, qui illius insulæ erat, tribuendum est. — Neque multo maioris est momenti, quod Strabo terram Troadem Æoles olim incoluisse narrat vel quod Homerus in vita Homeri pseudo-herodotea æolius appellatur (Maehly, Richard Bentley. Leipzig 1868 p. 149).

binis versibus duo vel tria vocabula ab eadem consona incipi oportet, certissime efficitur. Afferamus hos locos

Hávamál 32: en at virði (v)rekask
Vafþrúðnismál 53: þess mun Viðarr (v)reka
Þrymskviða 1: (V)reiðr var þá Vingþórr
Lokasenna 15: vega þú gakk | ef þú (v)reiðr sèr

Ubi alliteratio continetur vocibus *virði vrekask*, *Viðarr vreka*, *Vreiðr Vingþórr*, *vega vreiðr*, unde apparet *vreka* non *reka*, *vreiðr* non *reiðr* pronuntiatum esse, quum hæc carmina componerentur. Interim quum non scripta exstarent, sed memoria hominum conservata posteritati traderentur, factum est ut, postquam consona *v* in vocum initio ante *r* posita in dialecto norvego-islandica evanuerat, etiam in illis carminibus memoria huius consonæ in iis, quæ attuli, vocabulis vetustate abiret et, quum demum literis traderentur hæc carmina, sine illa consona scriberentnr. Hæc est ratio carminum antiquiorum, non item recentiorum, quæ nullum huius rei servarunt vestigium:

Eyvind skáldaspillir: nú er þat er rekr á rakna
Eilif Gudrunssön: Reiðr stóð Rösku bróðir

ubi eadem vocabula *reka* et *reiðr* occurrunt, cum vocibus a litera *r* incipientibus alliterationem facientes [1]).

Cognovimus digamma universæ græcæ linguæ antiquissimæ fuisse, eamque ob causam veri simillimum esse illam consonam homericæ linguæ non defuisse. At ne digamma carminibus homericis attribueretur, multi repugnarunt, quod etiam ea vocabula, quæ ad hiatus explendos neglectasve productiones excusandas vel maxime digammo egent, non omnibus locis id possint accipere, quum alii loci digammo vehementer obstent. Concedendum est digamma nequaquam in omnibus vocabulis, quæ hanc consonam olim habuisse e certis testimoniis constat, neque in iis vocibus, quæ manifesta amissi digammi vestigia apud Homerum præbent, omnibus, ubi leguntur, locis nisi gravioribus, quam par est, factis mutationibus posse restitui. Verum inde non efficitur digamma ab homericis carminibus esse alienum, sed id tantum demonstratum est, usum digammi inconstantem fuisse. Neque hæc res nos offendat. Quo enim diligentius exquisitiusque in homerica carmina inquirimus, eo magis apparet, linguam homericam, quæ vocatur, non fuisse dia-

[1]) Decem vel duodecim locos antiquiores figuras requirentes attulit Grundtvig in libellis, qui inscribuntur 'Om nordens gamle literatur' (Köbenh. 1867) p. 71 et 'Er nordens gamle literatur norsk, eller er den dels islandsk og dels nordisk'? (Köbenh. 1869) pag. 69.

lectum unius ætatis regionisque propriam, sed confusionem quandam esse dialectorum, quæ variis ætatibus ac fortasse regionibus debentur, neque antiquissima quæque carmine epico stabilita abiicientem neque recentiores vocum figuras respuentem. Ita vetustissimæ vocum figuræ recentioresque inter se mixtæ nobis occurrunt, neque est quod aliqua ex parte angustioribus finibus linguam horum carminum circumscribamus. Quum enim admittimus in vocum initio consonas hic positas illic neglectas vel mutatas ut [1]) *σνός Θ* 338, *σύες* I 467, *κ* 243 et *ὑός ϑ* 476, *ὕες ο* 556, *συφορβόν π* 154 et *ὑφορβόν ξ* 3, *δάκρυα λείβων π* 214 et *δάκρυον εἶβον π* 219 (cf. Curtius, Etym. 341), *κνέφας* et *ἰο-δνεφής δνοφερός* (Curtius 657), *ἐγδούπησαν Λ* 45 et *δούπησεν Ε* 42, *ἐρί-γδουπος ο* 112 et *ἐρι-δούπου ο* 146, *σκίδναται Λ* 308 et *ἐκίδνατο Θ* 1, *σκέδασε ν* 352 et *ἐκέδασσεν ν* 317, *σμικρῇσι Ρ* 757 et *μικρός Ε* 801, *πτόλις* et *πόλις*, *προτί* et *ποτί* al., deinde in mediis vocibus et geminatas consonas et simplices *ὁπποῖος* et *ὁποῖος*, *ὁππόσα ξ* 47 et *ὁπόσα Ω* 7 et *ὁπόσσον Ψ* 238, *ὅσσοι Ο* 673, *ν* 241 et *ὅσοι Ο* 672, *ν* 240, *ὅττι* et *ὅτι*, *μέσσος* et *μέσος* et in ipsis nominibus *Ἀχιλλεύς* et *Ἀχιλεύς*, *Ὀδυσσεύς* et *Ὀδυσεύς* [2]), tum incertam vocalium quantitatem *Ἀ̄πόλλωνα Λ* 21 et *Ἀ̆πόλλωνα Ο* 220, *ἱ̄ερά η* 191, *ἱ̆ερός ϑ* 2, *Λ* 103, *ἱ̄ρή Λ* 46, *φᾱέα π* 15, *φᾰός π* 23, *φόως τ* 64, *νήεσσι γ* 131, *νέεσσιν ξ* 230, *λείουσι* (l. p. **λήουσι*) *Ε* 782, *λέουσι Χ* 262, *τεθνηῶτα Μ* 10, *τεθνηότα Τ* 300, *τεθνεῶτι τ* 331 al., postea varias vocum figuras *πολύς πουλύς πολλός*, gen. nominis *πόλις πόλιος πόληος* (*πόλεος*), *ἑταῖρος* et *ἕταρος*, *παραί παρά*, *αὐτάρ ἀτάρ*, *ἔριον εἴριον*, *ξένιος ξείνιος*, *ὑπέρ ὑπείρ*, *ἴκελος εἴκελος*, *εἴκοσι ἐείκοσι*, *ἔλπομαι ἐέλπομαι*, al. permulta, denique terminationes et nominum et verborum valde fluctuantes ut *αο εω ω*, *οιο* et *ου*, *ῃσι οισι* et *ῃς οις*, *εσσι σσι σι* (*ἐπέ-εσσι ἔπε-σσι ἔπε-σι*), terminationes *μι σθα σι* in coni. (opt.) modo nonnumquam servatas, *μεσθον μεσθα* et *μεθον μεθα*, inf. *μεναι μεν ειν*, figuras fut. et aor. I modo geminantes consonam *σ* modo simplicem habentes, vocales interpositas coni. modi tum breves tum longas, augmentum hic positum illic neglectum, alia permulta, quæ longum est enumerare, quum inquam has varias figuras admittimus, non sane est cur non etiam admittamus *ϝάναξ* et *ἄναξ*, *ϝέπος* et *ἔπος*, *ϝέγρον* et *ἔγρον*, *οἱ δὲ ϝιδόντες Θ* 76 et *εἶδος ἰδόντες Γ* 224, *μελιηδέα ϝοῖνον Κ* 579 et

---

[1]) Mitto hic *γαῖα* et *αἶα*, *μία* et *ἴα* et alia quædam incertiora.

[2]) Hanc rem uberius exposuerunt Thiersch Gr. Gram. § 174 et Kühner Ausf. Gram. p. 214.

*μεληδέος οἴνου* Σ 545, *ἀπὸ Ϝρινούς* ε 426 et *ὡς ὅτε ῥινόν* ε 281, *ἔτι δϜηρόν* α 203 et *οὐκέτι δηρόν* β 285 al.[1]).

Minoris est momenti neque tamen hic prætereundum, quod etiam apud Lesbios auctore Ahrensio (dial. I 32 sq.) inconstans digammi usus erat. Fortasse hæc consona, quæ leviore sono videtur fuisse, quum iam in eo esset ut evanesceret, ab iis solis pronuntiabatur, qui diligentiorem dicendi morem sequebantur. Simile quid in pindarica lingua agnoscit Boeckhius, de metr. Pind. p. 309[2]).

Si vero non dubitamus, quin digamma in carminibus homericis componendis viguerit, alia est quæstio, quam maxime in dubitationem revocarunt docti viri, num nobis nunc liceat hanc consonam in carminibus illis restituere. Hac de re iam pauca dicamus. In unoquoque veteris auctoris libro pertractando id nobis est propositum, ut arte critica ducti ad verba ab auctore ipso scripta quam possumus proxime lectiones traditas revocemus. Quod si ita est, in homericis carminibus perscrutandis id erit quo contendamus, ut segregatis omnibus locis postea additis mutatisque ad primum integrumque statum redactis ad ea, quæ ex ore poetæ poetarumve fluxerunt, quam proxime fieri possit accedere conemur. Ardua sane molimur: hunc finem consequi non solum difficillimum est, sed etiam conatus nostros plane frustratur. Non enim præsto nobis sunt neque excogitari possunt, quibus rebus hunc finem aliqua ex parte assequamur. Sed ex eo non efficitur hunc finem, quem proposuimus, verum iustumque non esse. Ac fortasse non nihil possumus elaborare. Sunt enim in carminibus homericis figuræ verborum, quas in græca lingua numquam fuisse ex elegantiore huius linguæ cognitione certo contendamus: huc referimus *ὅου* *B* 325, α 70 (cf. Ahrens, Rhein. Mus. II 161), *θείειν* *K* 437, *οἰέτεας* *B* 765, *οἴιες* Aristarch. ι 425, al. (cf. Curtius Etym. 526 sq., Brugman, Curtii Stud. IV 160): addimus aliqua ex parte *ἔην ἤην*, de quibus disputavit Curtius, Curtii Stud. I 2. 290 sqq. Ac si liceat has similesque figuras ut spurias e textu eiicere, quod quidem non audacius videtur, si quidem vere demonstratum est, eas exstincto iam antiquioris sermonis sensu antiqua scriptura non recte intellecta vel per falsam analogiam quam vocant esse factas, tum si nobis concedatur, ut arte metrica ducti figuras vocum vetustate memoria elapsas ut *ἦος* pro *ἕως* *A* 193 (*εἶος* Bk. Df. Kock: sed conferantur Curtius Etym. 369, Autenrieth

[1]) Conferendi sunt Bekker hom. Bl. 136, Curtius Etym. 510, Leskien, Curtii Stud. II 68.

[2]) Hic mihi liceat fateri me in "Prolegomenis" p. 12 sententiam Boeckhii non recte intellectam exposuisse.

ad h. l.) reducamus, nonne etiam licebit digamma in carminibus homericis non solum fuisse ostendere sed etiam, ubi firmissimis nititur testimoniis, in textum restituere? Si enim concedunt, has vel illas voces in antiquissima lingua græcorum digammo fuisse instructas, tum easdem voces certissimis ex rationibus metricis in carminibus homericis digammo indigere, haud temere statuimus has voces a poeta ipso cum digammo pronuntiatas esse vel, quod nihil aliud est, has voces digammatas homericorum carminum esse proprias. At profecto hac in re cautissime agendum est. Hic valet græcum illud *οὐδὲν ἄγαν*, quod vertamus parum potius quam nimis.

At hac via ingressi mirum quantum a fine proposito subsistemus. Est quidem ita. Hoc iam concessimus. Sed si aliqua ex parte ad sinceram atque integram carminum homericorum formam speciemque aliquantulo possumus accedere propius, non video cur non figuras monstruosas abiiciamus atque eas, quas e metricis rationibus elegantioreque linguæ græcæ cognitione vere homericas esse perspeximus, in locum substitutarum inducamus. Quod autem absolutum perfectumque est, nulla in re homini datum est adipisci.

At, ait Leskien dig. 53, si digamma in carminibus homericis scribimus, exemplar habemus quale numquam apud græcos fuit. Veri simillimum est quidem digamma ne in antiquissimis quidem homericorum carminum exemplis scriptum fuisse. Constat enim Alexandrinos digamma homericum prorsus ignorasse. Quod non ita fuisset, si ulla huius consonæ memoria in iis, quæ illis præsto erant, exemplis restitisset. Recensionem Pisistrateam, quæ vocatur, prætereo: universam huius rei historiam suo iure in dubitationem revocavit Nutzhorn, De homeriske Digtes Tilblivelsemaade (Kjøbenhavn 1863) p. 14 sqq. Sed non exemplum Aristotelis vel Antimachi vel huius urbis vel illius quærimus. Quærimus enim, ut iam dixi, si quid possumus evincere, qualia hæc carmina ex ore poetæ prodierint. Quæ post amissum digamma ad hiatus explendos aliasve asperitates metricas sublevandas in carminibus homericis mutaverint sive recitatores, quos *ῥαψῳδοὺς* appellant græci, sive docti viri, hæc summovere nequaquam nobis sit religio, si quid ex ea, quæ huius ætatis est, linguæ homericæ cognitione in veriorem quandam formam speciemque possumus redigere. Sed apparet ad hanc rem necesse esse, ut hæc mutatio quum levior sit tum et aliis locis haud paucis et natura specieque eius ipsius, de quo agitur, loci commendetur. Neque, ubicumque est hiatus, digamma vel aliam consonam obsoletam inculcandam esse censeo. Si repugnant loci longe plurimi

vel omnes uno alterove excepto, præstat sine dubio hiatum non expletum relinquere, ut *X* 206 ἐπὶ Ἕκτορι, quum hic locus unus dentalem spirantem, quam in initio nominis Ἕκτωρ olim fuisse putant, requirat, sexcenti autem loci eam non ferant.

Atque hoc in altera editione paranda sibi proposuit Immanuel Bekker, ut nova ratione critica, quæ ex quadam analogia carminum repetatur, ductus ultra Aristarchi recensionem regrediens ad 'textum sibi constantem ac convenientem, legibus temperatum certis et definitis, omni denique genere æquabilem' perveniret. In quo id maxime animadvertendum videtur, in carminibus homericis, quæ homericæ linguæ sit inconstantia atque volubilitas, illam constantiam ac convenientiam omnibus ex partibus absolutam vix esse expetendam. Quod vero ultra Aristarchi recensionem regressus est, minime me quidem iudice reprehendendus est: sed quum digamma restituerit atque alia quædam novarit, etiam cetera, quæ aut per leges linguæ græcæ aut per metricas rationes ferri non possint, ei erant mutanda.

Demonstravimus nos in digammo carminibus homericis attribuendo nihil iniusti vel temerarii committere. Iam nobis quærendum est, primum *quibus ex testimoniis iure statuamus, obsoletam quandam consonam in carminibus componendis etiamtum viguisse*, tum *quam late usus digammi patuerit.* In his rebus perscrutandis universæ hæ quæstiones versabuntur, qua re placet eas in duas partes distribuere. Ac quum testimonia illa ex nulla alia re nisi metricis rationibus sint repetenda, usus autem in aliis vocibus sit alius, una parte in versum homericum inquiremus, in altera autem agetur de singulis vocibus.

Diximus testimonia vel indicia obsoletæ cuiusdam consonæ nondum exstinctæ in metricis rationibus tota contineri. Apparet enim de servato digammo in vocibus ἄϝειδε Ἀτρεϝίδης Διϝός νῆϝα al. permultis, quas van Gent [1]) digammo instruxit, nihil fere ad homericum usum posse constitui. Fuit sane in his aliquando digamma, sed homericis temporibus etiamtum servatum id esse vix ullis rationibus potest probari. Neque ex augmento syllabico ante vocales posito vel ex eo hiatu, qui in commissura duplicatorum verborum nonnumquam invenitur, vel e præfixa vocali litera aliud quicquam statui potest quam in his figuris consonam quandam olim adhæsisse. Figura ἑ-άφθη *N* 543 (cfr προτι-άπτω, ἄ-απτος) prodit sine dubio

[1]) Homeri Iliadis Rhapsodia I. Rec. ed. I. M. van Gent. Leidæ 1851.

consonam quandam initialem: amissam autem homericis temporibus eam esse carmina ipsa (ι 28, 344 al. et figuræ frequentes ἥπτετο, ἥψατο) certissime demonstrant. Atque in voce ἀπο-αίνυμαι fuit haud dubie aliquando consona quædam, quæ elisionem præpositionis impedivit: quum vero omnes sex loci, ubi est simplex αἴνυμαι, consonam prorsus respuant et ἀπ-αίνυμαι tribus locis inveniatur, veri simillimum est consonam illam in duplicato ἀπο-αίνυμαι iam homericis temporibus evanuisse. Eodem modo se habent ἐπί-ορκος, ἐπι-ορκεῖν: hic digamma olim videtur fuisse, sed iam homericis ætatibus abiectum ostendunt loci homerici, ubi est ὅρκος vel ὅρκιον. Etiam in attica dialecto vestigia consonarum obsoletarum præbent voces ἀμφι-έννυμι ἀμφί-αλος ἐπι-εικής ἐπί-ορκος al. Quin etiam retenta prosthetica vocali, quam sibi ascivit digamma initiale, ipsum digamma nonnumquam amissum videtur, ut in vocibus (ϝ)έλδομαι ἐ-έλδομαι, (ϝ)έρση (ϝ)ερσήεις ἐ-έρση ἐ-ερσήεις (vide infra s. h. v.). Tum constat quidem verbum ἔχω olim a dentali spirante incepisse (coll. aor. ἔσχον pro *ἔ-σεχ-ο-ν al.). Sed in hoc verbo eam apud Homerum viguisse vix crediderim. Incertiora sunt testimonia *K* 264, *T* 49, *X* 412, atque aliæ brevium syllabarum finalium productiones, quæ ante hoc verbum fiunt, optime metricis rationibus excusantur: obstant vero consonæ initiali loci plurimi. Quæ quum ita sint, productiones eæ, quæ sunt in mediis vocibus σύνεχες (— ⏑ ⏑) *M* 26, ι 74 et παρέχῃ (— ⏑ ⏑) τ 113, veteri memoriæ antiquioris ætatis tribuendæ videntur: aut antecedenti consonæ assimulata dentalis spirans remansit (*σύννεχες et *παρρέχῃ ut lesb. ἄμυννα, δέρρα), aut, quod consuetudini homericæ magis accommodatur, evanescens syllabam priorem produxit (σῡνεχες, πᾱρέχῃ ut ἤμῡνα, δειρή). Ex his intellegi potest, apparere quidem nonnumquam in mediis vocibus vestigia consonæ cuiusdam obsoletæ, vivam autem et vere pronuntiatam illam consonam esse, non posse nisi ex metricis rationibus demonstrari. Atque has rationes metricas ex iis productionibus brevium syllabarum finalium vel longarum vocalium diphthongorumve et iis hiatibus, qui nulla alia ratione iuste excusentur, esse repetendas, vix est quod moneam. De his rebus in priore harum quæstionum parte uberius disseremus. Præterea certissima digammi restare vestigia in verbis οὔ (ϝ)έθεν *A* 114, οὔ (ϝ)οἱ *B* 392, οὔ (ϝ)ἑ *Ω* 214, δαῖέ (ϝ)οἱ *E* 4, ὥς κέ (ϝ)οἱ *Z* 281, ἀλλὰ τί κε (ϝ)ῥέξαιμι *T* 90 (Aristarch.), sim., neminem fugit.

Nobis proposuimus, ut in digamma inquireremus. Tamen fieri non potest, quin etiam ceterarum spirantium, quarum maximam iacturam græcam linguam fecisse constat, mentionem faciamus. Si-

cubi dubium est, quænam consona in voce quadam fuerit, vera, si quid poterimus, ostendenda nobis est. De dentali spirante tantum quasi prætereuntes dicemus: uberius autem de palatali spirante, quippe quæ nonnullis in vocibus a multis doctis viris in digammi locum substituta sit. Quam ob causam proprio capite posterioris partis de hac spirante disputabimus.

Iam restat, ut, qua via ad has quæstiones aggressus sim, breviter commemorem. Primum editionem Bekkerianam secundam [1]) perlegi, in quo annotabam quum omnes eas voces, quarum in initio consonam quandam olim fuisse iure aliquo poteram suspicari, ubicumque inveniebantur, tum omnes, quas viderem, asperitates metricas aliasque res, quæ ad has quæstiones pertinere viderentur. Deinde editionem Dindorfianam quartam [2]) adii et, quum de re ageretur, quæ Bekkerianæ editionis esset propria, omnes locos illic revisi atque secundum hanc editionem transscripsi mutatosque addidi [3]). Denique singula pertractabam atque annotata mea cum aliorum disputationibus conferebam. Satis apparet in tanta locorum multitudine, qui in hac vel illa re congerendi erant, fieri vix potuisse, ut nulli loci me fugerint. Sperare tamen videor hos locos et paucos esse neque ad res diiudicandas quicquam novi allaturos esse. Quod satis erit hic semel professum esse.

Minora illa, quæ Homeri nomine feruntur, carmina, hymnos epigrammata batrachomyomachiam, in his quæstionibus prorsus omittendas esse non putabam. Patebat tamen ea et multo minoris esse momenti neque cum Iliade atque Odyssea in unum esse conjungenda. Qua re placuit minora hæc carmina ita tractare, ut quæ ex iis ad has quæstiones aliquatenus viderentur pertinere, singulis partibus huius disputationis subiungerentur. Horum carminum editionibus Baumeisterianis [4]) usus sum.

---

[1]) Carmina homerica Immanuel Bekker emendabat et annotabat. I. II. Bonnæ 1858.

[2]) Homeri carmina curante Guilielmo Dindorfio. I. II. Editio quarta correctior. Lipsiæ 1870, 62.

[3]) Præter illas editiones in hoc opusculo conscribendo præcipue has adhibui: Iliadis Heynianam (Londini 1802), Spitznerianam (Gothæ et Erfordiæ 1832—36), Kochianan (Hannover 1863—70), Odysseæ LaRochianam (Lipsiæ 1867, 68), Ameisii (vierte Aufl. Leipzig 1868—71).

[4]) Hymni Homerici. Recensuit Aug. Baumeister. Lipsiæ 1860. — Hymi Homerici accedentibus epigrammatis et batrachomyomachia Homero vulgo attributis. Ex recensione Aug. Baumeister. Lipsiæ 1865.

# Pars prior.

## Cap. I.

### *De brevibus syllabis finalibus, quæ contra vulgares producendi leges videntur produci.*

Quæ in initio vocum nonnumquam inveniuntur brevium syllabarum productiones metricæ quæ vocantur, ut sunt in vocabulis *ἀϑάνατος ἀπονέεσϑαι ἐπίτονος ϑυγατέρες,* eæ non ex eadem ratione iudicandæ sunt atque eæ, de quibus hic agimus. Illas syllabas, a quibus initium capiunt huiusmodi voces, in versu heroico produci profecto necesse erat, ut in hunc versum includerentur[1]). Earum vero, quæ in fine vocum sunt, syllabarum non eadem est ratio. Hæ poterant produci, atque ut producerentur, lege quadam erat sanctum. Producebantur autem vi consonæ consonarumve, a quibus vox insequens incipiebat.

Illæ igitur brevium syllabarum finalium productiones, quæ non duarum consonarum vi sustinentur, tribus omnino rationibus contineri videntur, cæsura, interpunctione, excipientis consonæ natura. Constat cæsuris maioribus ordines versus finiri[2]): quum vero ordo quidam versus ad versiculi similitudinem accedat, neque ultima versus syllaba utrum longa sit an brevis in versu intersit, eadem ordinis illius videtur esse ratio. Atque adiuvatur hæc productio intermissione spiritus vel minima. Tum apparet syllabas, quæ sunt in cæsuris masculis non maioribus solum sed etiam minoribus, acutiore vel firmiore vocis sono esse proferendas, in quo ipsa firmitas soni syllabæ levitatem compensat. Interpunctione autem intermissio spiritus, quamvis brevis sit, indicatur, itaque quod spatii correptæ syllabæ deest, silentio recitantis additur. Tertiam rationem in natura consonæ insequentis dixi inesse. Notissimum est enim in

---

[1]) Hanc brevis syllabæ producendæ licentiam iam ab Eustathio perspectam esse commemorat Westphal, Metrik d. Griech. II 94.

[2]) De hac re disputavit Hoffmann, Quæst. hom. I p. 16 sq.

carminibus homericis consonas quasdam, maxime liquidam consonam λ et nasalem labialem μ, in initio vocum positas eam vim tenere, ut voces in breves vocales exeuntes ante voces a singulis illis consonis incipientes producantur. Quæ vis in nulla alia re consistere potest nisi in singulari earum natura, qua mirum in modum possunt produci, ut pro duabus consonis valere videantur. Quam ob causam etiam inter continuas, quæ appellantur, consonas a doctis viris numerantur.

Facile intellegitur non in omnibus cæsuris eandem inesse producendi vim. Hanc de cæsuris doctrinam accuratissime subtilissimeque perquisitam exposuit Hoffmannus. Cæsuræ vim prorsus omisit La Roche (hom. Unters. 46—67), non accuratius examinavit Duentzer, qui (Jahn's Jahrb. XCV p. 353 sqq.) omnia thesis nomine concludit. Quod Hermannus (Epit. doctr. metr. § 96) dicit accentum plurimum valere ad producendas syllabas, in quibus positus sit, id paulo audacius dictum videtur: certe aliæ rationes eæque meliores, quibus productæ syllabæ, quæ sunt in *Αἰόλου ὄιες ὄφιν* al., explicantur, a doctis viris prolatæ sunt. — Iam ad singula genera huius productionis exponenda transeamus.

A. *De vocalibus brevibus in fine vocum productis ante voces a vocalibus literis incipientes.*

Hæ productiones, quas durissimas esse apparet, non inveniuntur nisi in cæsuris firmissimis plerumque interpunctione firmatis. Manifestum est eas in cæsurarum vi esse positas. Loci sunt hi:

a. in *cæsura semiquinaria*

*ι* 366 *Οὖτις ἐμοί γ' ὄνομα· Οὖτιν δέ με κικλήσκουσιν*
*Θ* 556 *φαίνετ' ἀριπρεπέα, ὅτε τ' ἔπλετο νήνεμος αἰθήρ·*
*κ* 322 *Κίρκῃ ἐπήϊξα ὥς τε κτάμεναι μενεαίνων.*
*Ε* 576 *ἔνθα Πυλαιμένεα ἑλέτην ἀτάλαντον Ἄρηι,*
*ν* 213 *Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους*
*Ω* 285 *χρυσέῳ ἐν δέπαϊ, ὄφρα λείψαντε κιοίτην.*

Recurrit idem versus *ο* 149, ubi aliam lectionem *ἐν δέπαϊ χρυσέῳ* sequuntur Dindorf, La Roche.

*ζ* 248 *πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆϊ ἔθεσαν βρῶσίν τε πόσιν τε.*
*ϑ* 224 *οὔθ' Ἡρακλῆϊ οὔτ' Εὐρύτῳ Οἰχαλιῆϊ,*
*κ* 520 *τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι· ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ παλύνειν.*

Huic simillimus est versus λ 28.

*ν* 213 ita Dindorf, La Roche. Bekker legit *σφεῖας τίσαιθ' ἱκετήσιος κτλ.*

**b.** in *cæsura semiseptenaria*

*π* 206 *ἤλυθον εἰκοστῷ ἔτεϊ ἐς πατρίδα γαῖαν.*

Hic versus recurrit *τ* 484, *φ* 208, *ω* 322: paululum mutatus *ψ* 102, 170. — Huc accedit, si lectionem Aristarchi probamus,

*Υ* 259 *Ἦ ῥα, καὶ ἐν δεινῷ σάκεϊ ἔλασ' ὄβριμον ἔγχος,*

Contra *σάκει ἤλασεν* scribunt Spitzner, Bekker, Dindorf.

De loco *Ε* 576 potest ambigi. Sumendum est quidem verbum *ἕλον ἑλόμην* a consona quadam olim incepisse, quum vero loci longe plurimi consonam non ferant, hunc versum huc potius retulimus quam ad proximum genus. Cfr infra part. II cap. III.

Vocalem *ι* dat. sing. tert. decl. firmiorem esse constat, quum et producatur frequentius liberiusque et perraro elisione removeatur. Nullo quidem loco in arsi producitur, sed in omnibus thesibus, prima scilicet excepta, et multo sæpius quam aliæ vocales finales ante voces a vocalibus aut a singulis consonis incipientes pro longa usurpatur. Placet hic accuratius in hanc rem inquirere. Producitur igitur vocalis *ι*, in quam dat. sing. tert. decl. exit, his locis: in secunda thesi ante *δέ* *Ξ* 459, ante *σε* *ζ* 151, ante *(ϝ)ικέλη* *Δ* 86, *ϱ* 37; — in tertia thesi ante *δέ* *Ε* 156, *Ρ* 123, ante *τε* *Ο* 108 (id. vers. *Ρ* 329), *ι* 194 (id. *κ* 444), ante *τόδε* *ω* 309, ante *πίπτων* *Φ* 241, ante consonam *μ* *Α* 283, *Τ* 58, *Ε* 146, *Ι* 9 al., in cæsura maiore *γ* 41; — in quarta thesi ante *δ'* *Χ* 314, *Διὶ (ϝ)ῶς τερπικεραύνῳ* *Β* 781, *σάκεϊ Τελαμωνιάδαο* *Θ* 267, tum in clausula versus *Διὶ μῆτιν ἀτάλαντον* (l. *τε*) *Β* 169, 407, 636, *Η* 47, *Κ* 137, *Λ* 200, adde *Διὶ φίλος* (al. *διίφιλος*) *Α* 86, *Β* 628 al.; — in quinta thesi ante *δέ* *Ι* 180, ante *τε* *Ρ* 152, ante *φίλον* *Β* 116, *Ι* 23, *Ξ* 69, ante *ποτί* (non *προτί* omnes fere codd.) *ε* 415, *Ἄιδι κεύθωμαι* *Ψ* 244, ante consonam liquidam *λ* *Ω* 707; — in sexta thesi *οὔ τι κράτεϊ γε* *Η* 142. Ex his conspici licet, quam late usus huius vocalis producendæ pateat. Ac quum non solum in infirmioribus thesibus producatur sed duodecim locis ante ipsas encliticas voces, quæ non possunt a proximo vocabulo cæsura seiungi (Hoffmann § 2), non dubito in eorum sententiam transire, qui putant eam, de qua agimus, vocalem pro longa a poeta esse usurpatam, qua re eam ancipitem esse censeamus. Cf. Spitzner vers. her. p. 42, Hoffmann § 93. Quod Duentzer (Jahn's Jarhrb. XCV p. 359) negat hanc vocalem longam esse, quia e cognatis linguis de brevitate eius constat, huic rationi non tantum tribuendum videtur, ut rem decernat. In hac quæstione diiudicanda usus ipse summus est iudex. Præterea non fugiat nos etiam latinam linguam terminationem dat. sing. tert. decl. productam habere: patrī, militī. — De elisione huius vocalis conf. Hoffmann I p. 84, La Roche hom. Unters. 116 et 126.

B. *De vocalibus brevibus in fine vocum productis ante voces a singulis literis consonis incipientes.*

1. Primum eas terminationes hic prætereo, quæ videntur esse *ancipites.* Huc referimus

αὐτονυχί ἀσπουδί alia adverbia oxytona, quæ in vocalem ι exeunt: de quibus conf. Buttmann Gr. Sprachl. II § 119, 85, Hoffmann § 78, Duentzer l. l. p. 361.

ἀντικρύ: cf. Hoffmann ib.

ι dat. sing. tert. decl. De hac terminatione iam supra disputavimus.

Hic non silentio prætereamus lectionem cod. Ven. βοῶπι πότνια Ἥρη Θ 471, Ο 49, Σ 357, quam si Aristophaneæ ab editoribus receptæ lectioni βοῶπις præferimus, minus e vi vocativi casus (Hoffmann § 71) quam e sede versus hæc productio explicanda videtur. Nam ad brevem vocativi casus vocalem producendam sententiæ ratio accedat oportet. Confer infra p. 26, ubi de re simili nobis disserendum est.

2. Deinde hic mitto omnes productiones, quæ ante eas fiunt voces, quarum in initio *alteram consonam* olim fuisse iure quodam possumus suspicari, ex qua forsitan hæc productio idoneam accipiat excusationem. In earum vocum numero has habemus:

δείδω δέος δειλός δεινός, δήν δηρόν (cfr infra part. II cap. V),

κενεός, λίς (cfr infra ib.),

μάστιξ (cf. Curtius, Etym. 366), μέρος μοῖρα (Curtius 309),

νέφος νεφέλη (Buttmann lexil. II 266, dubitat Curtius 276), νευρή νητός 'structus' (Curtius 295), νῆσος νηῦς (*N* 742), νότος νότιος (Curtius 298), νιφάς νιφόεις (Curt. 296), νυός (Curt. 298),

ῥήγνυμι ῥάκος ῥηγμίν ῥῆγος ῥηξήνωρ ῥώξ ῥωγαλέος, ῥέα, ῥέζω, ῥηθείς ῥητήρ ῥητός, ῥίζα ῥοδανός, ῥινός, ῥιπή, ῥοδοδάκτυλος ῥοδόπηχυς, ῥόπαλον ῥάβδος, ῥύομαι ῥυσός ῥυστάζω ῥυτήρ (cfr infra part. II cap. VI),

ῥέω ῥόος (Curtius 328).

Locos plurimos certe attulit La Roche, hom. Unters. p. 47 sqq.; cf. Ahrens, Rhein. Mus. II 167. Mitto ω 299 (ποῦ δὲ νηῦς in versus initio), ubi Aristarcheam lectionem ποῦ δαὶ νηῦς duobus insuper codicibus defensam recepit La Roche, cfr eiusd. ann. ad h. l. et hom. Textkr. p. 220.

Exemplum evanescentis a vocis initio spirantis consonæ idque certissimum præbet vocabulum illud σμικρός μικρός. Plenior vocabuli figura, ut intra homericos fines nos teneamus, et tradita est et

rationi metricæ debetur *P* 757, h. IV 115, abest autem *E* 801, *γ* 296, ubi nullius est momenti, denique ferri non potest batr. 238. Constat etiam apud atticos utramque figuram in usu fuisse. Quod quum ita sit, non dubitandum est de aliis vocibus, quas alteram quandam consonam olim in initio habuisse ex aliarum linguarum comparatione demonstratur, quamquam in plurimis harum vocum hæc consona in græca lingua scripta non exstat. Diximus de consonis, quæ sunt in initio vocum. Eas antem productiones vel consonarum geminationes, quæ sunt in commissura verborum, cum iis, quæ in fine vocum sunt, necessitudinis quodam vinculo contineri satis apparet. Atque notissimum est et verba augmento syllabico instructa et duplicata vocabula frequentius sæpeque tenacissime consonam vulgo obsoletam retinuisse alii assimulatam. Cum *πάντα κατὰ (σ)μοῖραν γ* 457 alibi conferenda sunt *ἔ-μμορε* (pro **ἔ-σμορε*) *ε* 335 al., *πάντα διεμοιρᾶτο δαΐζων* (pro **διεμμ.* **διεσμ.*) *ξ* 434, *ἄ-μμορος* (pro **ἄ-σμορος,* att. *ἄ-μορος*) *ε* 275, *ἀμμορίη υ* 76. Etiam *ἐύ-ννητος* pro **ἐύ-σνη-το-ς* secundum *ὀιστὸν ἀπὸ (σ)νευρῆφιν ἴαλλεν Θ* 300 al. explicare malumus quam cum Curtio (Erläut. 41) ad falsam analogiam, quæ dicitur, confugere, quum verba *νέω νευρή* ad eandem radicem reducendæ videantur (conferendus est ipse Curtius, Etym. 295).

Hoc tamen non ita intellectum volumus, ut in omnibus iis, quas supra attulimus, vocibus ex obsoleta quadam consona iusta causa huius productionis sit repetenda. Immo vero in nonnullis vocibus, ut *κενεός νῆσος νότος νυός,* vestigia alterius consonæ in carminibus homericis profecto sunt dubia. Quum vero de altera consona satis constet et aliis vocibus locisque moneamur eiusmodi consonam ad breves syllabas ultimas vocum antecedentium producendas valuisse, etiam dubias illas huc duximus, ut e certis tantum de incertis iudicetur.

3. Etiam eas productiones hic missas facio, quæ ante singulas *liquidas* vel *nasales cononas*, quæ sunt *λ ρ μ ν,* frequentissime fiunt. Hic producendi vis, id quod iam adumbravi, in ipsa continua harum consonarum natura videtur inesse. Quum enim in iis ea sit vis, ut spiritu pronuntiantis ad tempus extendi possint, eo fit ut una consona extento vel ducto sono spatium duarum consonarum expleat. Itaque intellegi potest, qua ratione hæ singulæ consonæ ad similitudinem duarum transgressæ et vim seu pretium duarum consonarum assequantur et nonnumquam in mediis vocibus dupliciter scriptæ cernantur.

Quæ ex homericis carminibus huc pertinent vocabula, hæc sunt præcipua:

*λαπάρη, λείβω, λέκτρον, λιαρός, λιγύς, λιγυρός, λιπαρός, λήγω, Λητώ, λίθος, λίσσομαι, λωτός,*

*ῥα, ῥαίνω, Ῥέα Ῥείη, ῥίς ῥῖνες, ῥίον, Ῥόδιος, ῥοῖζος, ῥοχθέω, ῥυπάω, ῥύπος, Ῥύτιον, ῥωπήιον,*

*μάλα, μαλακός, μέγας, μέγεθος, μεγάρον, μελίη, μελιηδής, μόθος, μορόεις,*

*νύμφη, νῦν, νύσσα.*

Locos enarravit La Roche, hom. Unters. 49 sqq. Notandum est bina ista vocabula arctiore significationis vinculo sæpissime inter se coniungi, ut *ἐνὶ μεγάροισιν, ποσσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν* al.

Plurimas harum vocum, *λείβω λέκτρον λιπαρός μαλακός μέγας μέγεθος μελιηδής μόθος νῦν ῥα,* ab una illa consona inde ab antiquissimis temporibus incepisse ex etymologia satis constat. Abest enim consona altera etiam in iis linguis, quarum ex legibus coniunctæ consonæ in vocum initio servantur. Sunt autem, de quibus idem comprobari non possit, ut *λιαρός Λητώ λωτός μελίη νύμφη νύσσα* omnes fere voces, quæ a consona *ῥ* incipientes supra allatæ sunt. Quamquam igitur fieri potest, ut demonstrata altera quadam consona ad superiorem classem transferendæ sint, donec ea sit demonstrata, melius sine dubio inter has numerantur. Annotandum est omnes eas productiones, quæ ante part. *νῦν* inveniuntur, optime metricis rationibus excusari: eodem autem modo non se habere voces *νύμφη* et *νύσσα.*

Quam late hic continuas consonas producendi usus in græca lingua homericis temporibus patuerit, duabus rebus cernitur, primum quod etiam in medias voces ille usus penetravit, tum quod non in thesibus solum sed etiam in arsi breves vocales ante singulas consonas liquidas productæ nonnumquam inveniuntur. Non potest enim alia ratio duplicis consonæ explicandæ afferri, quæ est in his vocibus: *ἔλλαβε σ* 88, 394 al. (cfr att. *εἴληφα* pro **ἔλληφα* fort. **λέλληφα,* cf. Brugman, Curtii Stud. IV 123), *νεόλλουτος* h. III 241, *ἔμμαθεν ρ* 226, *σ* 362, *ἴμμεναι Y* 365. Mitto *ἐλλίσσετο κ* 264, *ἔλλαχεν* h. V 86, 87, *ἐυμμελίης γ* 400, quum radix harum vocum non constet. Audacissime consona duplicatur in ipsa media voce *ἴμμεναι.* Quæ post augmentum vel in commissura vocum sunt geminationes consonarum vel productiones, eæ magis ad duarum vocum inter se excipientium similitudinem accedunt. In arsi autem brevis vocalis ante unam consonam liquidam producitur in dicendi formula *πολλὰ λισσόμενος* (l. *-νη* l. *-νω*), quæ est in initio versuum *E* 358,

*Φ* 368, *X* 91. Ad eam producendi vim, quæ in litera liquida inest, hic accedit ea cæsura, quæ est in fine pedis primi. Cf. Hoffmann § 81.

4. Iam quæ restant huius generis productiones *rationibus metricis* tribuendæ sunt. Has ad theses diversas distributas enarrabimus.

**a.** Quæ in *cæsura semiquinaria* sunt, etiam si non interpunctione firmantur, tamen cæsuræ vi eas factas esse satis apparet. Interpunctio accedit his locis *Δ* 155, *E* 359 (v. l.), *Ξ* 320, *T* 400, *X* 303, *ζ* 269, *ϰ* 141. Alii loci sunt hi:

*E* 745 *ἐς δ' ὄχεα φλόγεα ποσὶ βήσετο, λάζετο δ' ἔγχος* id. *Θ* 389.
*E* 827 *μήτε σύ γ' Ἄρηα τό γε δείδιθι μήτε τιν' ἄλλον*
*α* 40 *ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρείδαο,*
*ι* 109 *ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,*
*ο* 249 *Μάντιος αὖ τέκετο Πολυφείδεά τε Κλεῖτόν τε·*
*φ* 219 *οὐλὴν τήν ποτέ με σῦς ἤλασε λευκῷ ὀδόντι*
*ω* 494 *αἶψα δ' Ὀδυσσῆα (ϝ)έπεα πτερόεντα προσηύδα.*

Deest autem cæsura hæc semiquinaria in hoc versu

*Δ* 506 *Ἀργεῖοι δὲ μέγα (ϝ)ί(ϝ)αχον, ἐρύσαντο δὲ νεκρούς,*

sed mirum est quod ante solam spirantem labialem brevis vocalis haud raro producitur: cfr *E* 302, 343, *Θ* 321, *O* 275, *δ* 454, *ξ* 411, *Δ* 456, *Π* 373, *ϰ* 246. Etiam in medio vocabulo *ἀπο-ϝειπών* est productio *T* 35: eodem redit *αὐίαχος* pro **ἀϝίϝαχος*. Haud dubie causa harum productionum in natura spirantis consonæ consistit, quippe quæ persæpe ad vocales antecedentes producendas valeat, ut *ᾱ(ϝ)είδει* *ρ* 519, *ō(ϝ)ιες* *ι* 425, *βασιλῆ(ϝ)ος* al. permulta. Cf. Brugman, Curtii Stud. IV 130 sqq. — Omisi tres locos *Δ* 321, *X* 303, *δ* 685, ubi productio fortasse debetur vocabulo *νῦν*.

**b.** Quæ in *secunda thesi* inveniuntur productiones, ad complures varios casus referendæ videntur.

*α.* Ubi est cæsura semiternaria, quam sequitur semiseptenaria, hæc iusta est excusatio (Hoffmann §§ 15, 18: cfr p. 28). Huc pertinent duo tantum versus: mitto hic enim *Ψ* 602, ubi productio fit ante part. *νῦν*. Utrobique cæsura firmatur vi vocativi casus.

*Φ* 474 *νηπύτιε, τί νυ τόξον ἔχεις ἀνεμώλιον αὔτως;*
*γ* 230 *Τηλέμαχε, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.*

In semiseptenariæ locum succedit seminovenaria cæsura (nomen Hoffmanno debeo) *Π* 556, quod præteriens tantum commemoro, quum brevem vocalem productam excipiat vocabulum *νῦν*.

*β.* Cæsura est semiternaria, interpunctione maiore stabilita, duobus his locis

σ 77 δειδιότα· σάρκες δὲ περιτρομέοντο μέλεσσιν.

Ω 88 Ὄρσο, Θέτι· καλέει Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.

γ. Productam syllabam excipit consona spirans labialis, quæ productioni succurrere videtur,

O 275 τῶν δέ θ' ὑπὸ (ϝ)ἰ(ϝ)αχῆς ἐφάνη λὶς ἠυγένειος

E 343 ἡ δὲ μέγα (ϝ)ἰ(ϝ)άχουσα ἀπὸ ἕο κάββαλεν υἱόν.

δ 454 ἡμεῖς δὲ (ϝ)ἰ(ϝ)άχοντες ἐπεσσύμεθ', ἀμφὶ δὲ χεῖρας

ξ 411 τὰς μὲν ἄρα (ϝ)έρξαν κατὰ ἤθεα κοιμηθῆναι,

Restant duo loci *E* 302, *Θ* 321.

δ. Longius vocabulum in versus initio favere videtur productioni, quum eo difficultas quædam metrica syllabæ ultimæ producendæ exsistat. Difficilius est enim longius vocabulum versui aptare quam brevius. Huc referimus

κ 353 πορφύρεα καθύπερθ', ὑπένερθε δὲ λῖθ' ὑπέβαλλεν·

μ 396 ὀπταλέα τε καὶ ὠμά· βοῶν δ' ὡς γίγνετο φωνή.

Alii sunt loci *Y* 255, *Ω* 7, *ξ* 343.

ε. Duriores videntur hæ productiones:

Δ 338 Ὦ υἱὲ Πετεῶο, διοτρεφέος βασιλῆος,

Σ 385 Τίπτε, Θέτι τανύπεπλε, ἱκάνεις ἡμέτερον δῶ

Y 434 οἶδα δ' ὅτι σὺ μὲν ἐσθλὸς, ἐγὼ δὲ σέθεν πολὺ χείρων.

ι 293 ἔγκατά τε σάρκας τε καὶ ὀστέα μυελόεντα.

λ 219 οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσιν,

Fortasse *Δ* 338 et *Σ* 385 in eo excusationis aliquid inveniunt, quod vocalis vocativi casus vi quadam vehementiore effertur. Levissima est cæsura semiternaria *Δ* 338, paulo maior *Σ* 385. Vix veri similis est sententia O. Meyeri (quæst. hom. p. 130). Vocem *Θέτι* autem brevi uti vocali ultima demonstrant *Ω* 104 (*Θέτῐ*), *Σ* 127 (*Θέτῐς*), *Ω* 83 (*Θέτῐν*). Ceteris locis levior cæsura semiternaria productioni succurrere videtur.

**C.** In *quarta thesi* perpaucæ sunt huius generis productiones.

α. In semiquinariæ locum succedit semiseptenaria ac versui quasi surripitur primus pes cæsura illa, quæ est in fine pedis primi. Accedit vis vocativi casus.

ω 192 ὄλβιε Λαέρταο πάι, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,

β. Semiternariam insequitur semiseptenaria

E 887 ἤ κε ζὼς ἀμενηνὸς ἔα χαλκοῖο τυπῇσιν.

Mitto *O* 99, ubi productam vocalem excipit part. *νῦν*.

γ. Tres sunt ante digamma productiones; audacior est κ 246, quum sequatur bucolica cæsura.

Δ 456 ὡς τῶν μισγομένων γένετο (ϝ)ἰ(ϝ)αχή τε πόνος τε.

*Π* 373 Τρωσὶ κακὰ φρονέων· οἱ δὲ (ϝ)ἰ(ϝ)αχῇ τε φόβῳ τε
*κ* 246 οὐδέ τι ἐκφάσθαι δύνατο (ϝ)έπος, ἱέμενός περ,

*δ*. Restat durior productio
*κ* 238 ῥάβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφεοῖσιν ἐέργνυ.

**d.** In *quinta thesi* non occurrit hæc productio nisi ubi aliquanto longius vocabulum versui inseritur. Uno loco productioni succurrit digamma.

*Λ* 45 τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην.
*Ψ* 240 εὖ διαγιγνώσκοντες· ἀριφραδέα δὲ τέτυκται·
*ψ* 225 νῦν δ', ἐπεὶ ἤδη σήματ' ἀριφραδέα κατέλεξας
*ι* 392 εἰν ὕδατι ψυχρῷ βάπτῃ μεγάλα (ϝ)ἰ(ϝ)άχοντα

**e.** *Prima thesis* unam solam huius generis productionem præbet:
*Φ* 352 τὰ περὶ καλὰ ῥέεθρα ἅλις ποταμοῖο πεφύκει.

Editionem Dindorfianam quartam, ut supra indicavi, secutus sum. De variis lectionibus iam pauca dicam. Nihil curo *Γ* 240 et *Ψ* 693, ubi Spitzner Dindorf Bekker consentiunt. *ξ* 89 contra Duentzerum (οἶδε δέ τι (ϝ)ἴσασι) conferendus est La Roche. De loco *Ο* 478 (ὣς φάθ'· ὃ δὲ τόξον Bk) adeundus est Spitzner.

E minoribus, quæ Homeri nomine feruntur, carminibus tres huius generis productiones addimus: h. V 283 ἀπὸ δαπέδου (in quarta thesi), batr. 117 ἣν παγίδα καλέουσι (est secunda thesis), ib. 197 ἐπεπείθοντο θεοί (quinta thesis).

C. *De brevibus syllabis finalibus, quæ in consonas literas exeuntes producuntur ante voces a vocalibus literis incipientes.*

1. Primum seiungendæ sunt eæ syllabæ, quæ *longa* vocali utuntur. Huc eas referimus, quæ etiam in arsi producuntur neque usquam inveniuntur correptæ. Inter eas diserte nominamus has:

**a.** substantiva oxytona, quæ in ύς gen. ύος desinunt, terminationes nomin. et accus. casuum singul. num. in ύς ύν longas præbent. In prima arsi producuntur βρωτύν (_ —) σ 407, ἰχθύς *Φ* 127, πληθύν *Λ* 305; in secunda autem ἰθύν *Ζ* 79. Rem iam ante demonstrarunt Spitzner vers. her. 67 sq., Pros. p. 37, Hoffmann § 70.

**b.** N. pr. Φόρκυς: ultima syllaba producitur in prima arsi *B* 862. Eam vocem attuli, quod præter Φόρκυνα *P* 312 figura acc. Φόρκυν (ιε) *P* 218 legitur.

Vocem κληΐς longa uti syllaba finali (prod. in V thesi *Θ* 325, *M* 456) vix apparet e κληῖδ' α 442: cfr p. 26. Quod ultima syllaba vocis

*νέκυς νέκυν* (nom. et acc. sing.) in secunda thesi producitur *H* 84, *Ψ* 110, in quarta *Δ* 492, *P* 394 al., hoc totum cæsuræ dandum est. Brevem enim vocalem indicat gen. *νέκῠος P* 240 al. Contra Seilerum, Wörterb. s. h. v., adeundi sunt Spitzner vers. her. 69, Kühner Ausf. Gram. § 125, 2 (finis).

2. Iam vero *ancipites* videntur esse hæ syllabæ finales:

**a.** part. *πρίν*, quæ haud raro in tertia arsi post semiquinariam cæsuram producitur: *Z* 81, *I* 403, *N* 172, *Π* 322, 840, *X* 156, 266 (Bekker), *δ* 668; in prima thesi producitur *B* 348, *Θ* 474, *Ω* 245, *ο* 210, 394, *ϱ* 105, *σ* 402, *τ* 475. In secunda arsi (Hoffmann § 71, 1) productum hoc vocabulum non inveni. Corripitur autem sæpissime, ut *B* 344, 354, 413 ceteri loci, quos enumeravit La Roche hom. Unters. 256, satis ostendunt. Addo *Π* 573. Memorabiles sunt versus *I* 403, *X* 156.

**b.** *ὄρνις* productam ultimam syllabam ostendunt *M* 218, ubi in secunda arsi producitur, h. XIX 17, ubi in prima, correptam vero in primo pede præbet *Ω* 219 *ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι*, quod Bekker sine iusta causa in *ὄρνις ἐν μεγάροισι* mutavit. Quum enim figura *ὄρνῐς* acc. *ὄρνῐν* apud atticos sit firmissima, non sine gravioribus allatis rationibus ex Homero eiicienda est. Conf. Spitzner Pros. § 36, 1 b Anm., Kühner Ausf. Gram. § 139. Quæ quum ita sint, recte se habet *I* 323 (II th.).

Inter ancipites syllabas alias quoque Hoffmannus recipit, de quibus nunc nobis est dicendum. *Ἔρις* producitur *Δ* 440 (IV th.), corripitur autem *E* 740, *Σ* 107, acc. *ἔρῐν* est *γ* 136, 161. *Κισσηΐς* producitur *Z* 299 (II th.): *A* 111 autem est *Κρυσηῐδος*. Et in his vocibus et in vocabulis *μῆτιν θοῦριν ἵππουριν πόλις* audacius Hoffmannus ad ancipites syllabas sumendas confugit. Quum accentus tum usus aliorum locorum vel vocum similium aliud monent. *πόλις* corripitur sæpissime *B* 367, *Δ* 4, *Z* 327, *Θ* 55, *M* 11 cet. Vocabulum *μῆτιν* (acc. sing.) his locis brevi utitur syllaba finali: *K* 19, 497, *Ξ* 107, *P* 634, 712. Atque has syllabas e consuetudine linguæ græcæ corripiendas esse satis constat, cf. Spitzner Pros. § 33, 2, § 36, 2 a. Quo quum accedat, quod illæ productiones, quæ Hoffmannum in hanc sententiam impulerunt, ex alia ratione eaque et vulgata et certissima possunt explicari, non est quod et novam et incertam interpretandi rationem eligamus. — Difficilius est, quid de iis vocibus iudicandum sit, statuere, quarum ultimæ syllabæ in arsi productæ inveniuntur. Primum de his dicimus:

*K* 292 *σοὶ δ' αὖ ἐγὼ ῥέξω βοῦν ἦ ν ι ν εὐρυμέτωπον*, id. *γ* 382.

*Λ* 36 τῇ δ' ἐπὶ μὲν Γοργὼ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο
coll. *Θ* 471 ὄψεαι, αἴ κ' ἐθέλῃσθα, βοῶπι πότνια Ἥρη, (cod. Ven.)
*Ο* 49 Εἰ μὲν δὴ σύ γ' ἔπειτα, βοῶπι πότνια Ἥρη, (cod. Ven.)
*Σ* 357 Ἔπρηξας καὶ ἔπειτα, βοῶπι πότνια Ἥρη, (cod. Ven.).

Quam Curtius Etym. 584 e formatione vocum βλοσυρῶπις et βοῶπι (cfr p. 19) investigavit interpretandi viam, sagacissime illa quidem est indagata, sed et ardua et recondita videtur. Num veri simile est antiquissimam illam vocalis suffixæ ι productionem, quum hæc vocalis antiquissimis ætatibus incertissima utatur quantitate, in his solis vocibus græcis his solis locis esse servatam? Corripitur vero γλαυκῶπῐς *Α* 206, *Β* 446, *Θ* 406, 420, *α* 44, γλαυκῶπῐν *α* 156. Postea autem acquisitam eam esse (-ώπ-ῑ-ς ex -ωπ-ιj-ς) nemo contenderit. Patet aliam esse rationem figurarum litera δ amplificatarum: in his, si quidem recte de formatione earum coniecit Curtius, -ῑδ- ex -ιδj- ortum accipere possumus. Alia igitur via nobis ingredienda videtur. Ac quum hæ voces omnes, ἦνιν βλοσυρῶπις βοῶπι, ubique in quarta arsi producantur i. e. in fine pedis quarti, in qua versus sede maiorem cæsuram suo iure constituerunt Hoffmann (Quæst. hom. I p. 16, 55) et Westphal (Metrik d. Griech. II 335), haud scio an inde iusta causa huius productionis sit repetenda. Si enim hic finitur ordo quidam versus, cui clausula illa adonio versui simillima subiungitur, haud multum abest, quin ad ordinis finem inter recitandum provecti ad versus cuiusdam finem pervenisse nobis videamur. Atque ut extrema versus syllaba utrum longa sit necne nihil prorsus interest, ita hic longa syllaba non anxie requiritur [1]. E simillima ratione etiam hiatus in bucolica cæsura frequentissimi explicantur: utraque res eodem videtur redire, cfr p. 16 et infra de hiatu. — Alius est locus *Ψ* 493 Αἶαν Ἰδομενεῦ τε, ubi productio fit in prima arsi. Fortasse syllaba illa ultima vi vocativi casus nonnihil gravitatis assumit. Hic valet ea cæsura, quæ est in fine pedis primi (Hoffmann I p. 55). Hoffman I p. 101 in Αἶα Ἰδομενεῦ τε emendatum vult.

3. Tum omnes eas productiones in hac oratione prætereo, quæ ante eas voces fiunt, quas homericis temporibus a *consona quadam* aliis ex causis videntur incepisse. Has voces, quas longum est hic enumerare, in altera harum quæstionum parte uberius enarrabimus.

---

[1]) Hanc legem ad eam solam syllabam, quæ in ictu est, pertinere nullis allatis rationibus dicit Westphal Metrik d. Griech. II 89. Leutsch autem, Philol. XII 25, hanc licentiam breves syllabas pro longis in hac versus sede usurpandi ad vetustissimam memoriam revocans ex ipsa versus hexametri origine eam interpretari studet.

4. Restat productionum huius generis prope infinitus numerus. Has iam in medio proponamus ad diversas theses ita descriptas, ut intellegatur, quæ legitimæ sint productiones quæque sint rariores. Quin hæ omnes *cæsurarum vi*, accedente nonnumquam interpunctione, contineantur, non est quod dubitemus.

**a.** Quæcumque in *tertia thesi* sunt productiones, eæ iustam a cæsuræ semiquinariæ vi excusationem accipiunt. Monendum est aut leviorem esse semiseptenariam (ut *E* 385) aut, quod sæpissime fit, in eius locum succedere eam, quæ quartum pedem claudit (ut *Α* 226, *Λ* 582), vel seminovenariam (*Υ* 145, *Φ* 363). Huic legi unus locus videtur repugnare, neque tamen hic semiquinaria cæsura prorsus deest: *Σ* 580 *ταῦρον ἐρύγμηλον ἐχέτην· ὁ δὲ μακρὰ μεμυκώς*. Apparet eam, quam dixi, excusationem in omnibus iis versibus inesse, in quibus semiquinaria aut interpunctione aut sententiæ quadam intermissione gravior exsistit. Et cæsuram et interpunctionem hi versus ostendunt:

*Α* 153 *δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὔτι μοι αἴτιοί εἰσιν*

*Α* 491, 527, 535, *Β* 71, 228, 449, 734, 789, *Γ* 35, 381, *Ε* 13, 287, 485, *Ζ* 76, *Η* 31, *Θ* 144, 158, 536, *Ι* 132, 274, *Λ* 40, 151 (Dindorf), 168, 547, 630, 674, *Μ* 52, 270, 288, *Ν* 309, 587, *Ξ* 11, 349, 466, *Π* 709, 736, *Ρ* 42, 104, 135, 147, 196, *Σ* 224, 347, *Τ* 367, *Υ* 239, 368, 472, 481, *Φ* 118, 361, *Χ* 352, 481, 513, *Ψ* 511, 731, 779, *Ω* 192, 240, 269, 467, *α* 226, 326, *γ* 6, 490, *ζ* 330, *η* 131, 180, *ϑ* 436, *ι* 302, 339, 429, *κ* 47, 170, *λ* 148, 257, 530, *μ* 185, 294, 336, 352, *ν* 157, *ξ* 113, 474, *π* 89, 471, *ρ* 206, *τ* 99, 447, *υ* 246, 275.

Intermissionem quandam sententiæ in his versibus agnoscere possumus:

*Β* 500 *οἵ τ' Ἐλεῶν' εἶχον ἠδ' Ὕλην καὶ Πετεῶνα*

624 *υἱὸς Ἀγασθένεος Αὐγηιάδαο ἄνακτος*

*Δ* 76 *ἢ ναύτῃσι τέρας ἠὲ στρατῷ εὐρέι λαῶν,*

*Β* 504, 539, 574, 585, 634, 635, 736, *Γ* 248, *Δ* 407, *Η* 167, *Θ* 265, *Ξ* 405, 716, *Ρ* 109, *Ω* 47, 758, *γ* 72, *ζ* 294, *ϑ* 277, *λ* 322, 402, *ν* 108, *χ* 238.

Sed etiam in iis versibus, per quos sententia nulla quasi quiete in hac versus regione assumpta longius percurrit, cæsuram semiquinariam inesse non possumus negare. Patet discrimine haud raro parvulo hos a proximis differre. Huc referimus hos versus:

*Α* 226 *οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι*

342 *τοῖς ἄλλοις· ἦ γὰρ ὅ γ' ὀλοιῇσι φρεσὶ θύει*

*Β* 24 *οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,*

*Β* 61, 165, 181, 841, *Ε* 385, *Ζ* 299, *Λ* 68, 219, 371, 376, 427, 582,

776, *N* 368, *Ξ* 473, *Π* 560, *Σ* 580, *T* 345, *Y* 145, *Φ* 363, 542, *Ψ* 89, *Ω* 84, *δ* 163, *ε* 330, *ζ* 219, 262, *ϑ* 127, 359, 582, *ι* 369, *μ* 329, *ο* 529, *π* 171, 454, *ω* 354, 528; tum

*δ* 773 τοῖσιν δ' Ἀντίνοος ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν

*η* 298 τὸν δ' αὖτ' Ἀλκίνοος ἀπαμείβετο, φώνησέν τε

quique versus his sunt simillimi, *η* 185, 308, *ϑ* 25, 140, 158, 400, *λ* 347, 362, *ν* 3, 171, *π* 394, *ϱ* 405, 445, *σ* 412, *τ* 405, *υ* 244.

**b.** Si *secundæ thesis* seu *semiternariæ cæsuræ* locum productio obtinet, interest, utrum gravior cæsura semiseptenaria sequatur, an tertii pedis cæsura vel mascula vel trochaica ordo versus maior finiatur. Illic vehementior exsistit semiternaria maioremque accipit vim, quum primum versus ordinem concludat et semiseptenariæ respondeat. Hic submissior est, præsertim si sequitur semiquinaria. Manifestum est nullam prorsus esse semiternariam cæsuram, ubi antecedat ea, quæ est in fine pedis primi; quum vero encliticis vocibus cæsura impediatur (Hoffmann § 2), recte se habent *H* 77, 389, *K* 347, *Y* 243.

*α.* Sequitur cæsura semiseptenaria: ubi interiicitur tertii pedis cæsura, minoris est momenti.

*Γ* 40 αἴϑ' ὄφελες ἄγονός τ' ἔμεναι | ἄγαμός τ' ἀπολέσϑαι.

*Z* 366 οἰκῆας ἄλοχόν τε φίλην | καὶ νήπιον υἱόν

*H* 389 κτήματα μὲν ὅσ' Ἀλέξανδρος | κοίλῃς ἐνὶ νηυσίν

Alii sunt versus *B* 780, *E* 462, 499, *H* 77, *Λ* 39, *Σ* 168, *Ω* 295, 313, *ϑ* 238, *ϱ* 35, *φ* 224, *χ* 499. Ad cæsuram semiternariam accedit interpunctio in his: *B* 822, *Z* 240, 495, *H* 232, *K* 7, *Ψ* 756, *Ω* 573, *γ* 422, *μ* 22. Restant duo loci Dindorfiani *P* 403, *X* 482, quos mutavit Bekkerus.

*β.* Sequitur cæsura trochaica pedis tertii

a) una cum illa, quæ est in fine pedis quarti,

*A* 244 χωόμενος ὅ τ' ἄριστον || Ἀχαιῶν | οὐδὲν ἔτισας

*B* 233 ἥν τ' αὐτὸς ἀπονόσφι || κατίσχεαι. | οὐ μὲν ἔοικεν

*β* 41 ὃς λαὸν ἤγειρα· || μάλιστα δέ | μ' ἄλγος ἱκάνει

Ceteri sunt *Z* 176, *P* 730, *Y* 45, *δ* 845, *σ* 122, *υ* 199. Accedit interpunctio *B* 745, *Z* 501, *H* 206, *Σ* 238, *Ψ* 137, 603, *Ω* 736, *δ* 531. Durior videtur productio *β* 41.

b) una cum seminovenaria

*B* 39 ϑήσειν γὰρ ἔτ' ἔμελλεν || ἐπ' ἄλγεά τε | στοναχάς τε

*K* 281 δὸς δὲ πάλιν ἐπὶ νῆας || ἐυκλεῖας | ἀφικέσϑαι

*η* 341 ὤτρυνον Ὀδυσῆα || παριστάμεναι | ἐπέεσσιν

Alii loci sunt *E* 622, *H* 84, *K* 347, *N* 511, 558, *X* 22, *ϑ* 283, *υ* 374. Interpunctio accedit *H* 416, *X* 198, *ε* 108, *κ* 269, *π* 64, *χ* 49.

c) una cum semiseptenaria

*Υ* 243 ὅππως κεν ἐθέλῃσιν· ‖ ὃ γὰρ | κάρτιστος ἁπάντων

*Ψ* 110 ἀμφὶ νέκυν ἐλεεινόν. ‖ ἀτὰρ | κρείων Ἀγαμέμνων

*ι* 413 ὣς ἄρ' ἔφαν ἀπιόντες· ‖ ἐμὸν | δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ

Ceteri sunt *γ* 322, *ϑ* 408, *λ* 580.

d) una cum cæsura trochaica pedis quinti

*ψ* 211 οἳ νῶιν ἀγάσαντο ‖ παρ' ἀλλήλοισι | μένοντε

*Ω* 569 μή σε, γέρον, οὐδ' αὐτὸν ‖ ἐνὶ κλισίῃσιν | ἐάσω

Item *λ* 602, *τ* 507. Mitto variam lectionem *Λ* 442.

*γ*. Sequitur cæsura semiquinaria

a) una cum illa, quæ est in fine pedis quarti,

*Z* 152 ἔστι πόλις Ἐφύρῃ ‖ μυχῷ Ἄργεος | ἱπποβότοιο

*τ* 99 ὁ ξεῖνος ἐμέθεν· ‖ ἐθέλω δέ μιν | ἐξερέεσθαι

*Z* 299 Κισσηίς, ἄλοχος ‖ Ἀντήνορος | ἱπποδάμοιο·

Huc pertinent *κ* 64, 493, *λ* 103, *μ* 267, *ν* 343. Interpunctione cæsura firmatur *ε* 266, *ο* 100. Productioni favet intermissio quædam sententiæ, quæ est post semiternariam.

b) una cum seminovenaria

*Π* 269 Μυρμιδόνες, ἕταροι ‖ Πηληιάδεω | Ἀχιλῆος

*Σ* 591 τῷ ἴκελον οἷόν ‖ ποτ' ἐνὶ Κνισσῷ | εὐρείῃ

Succurrunt productioni et sententiæ ratio et cæsura seminovenaria, quæ in semiseptenariæ locum successit.

**C.** Iam ad *quartam thesin* seu *semiseptenariam cæsuram* venimus. Hanc cæsuram sæpissime antecedit aut illa cæsura, quæ est in fine pedis primi, qua re ad speciem semiquinariæ accedit semiseptenaria, aut cæsura semiternaria, cui hæc respondet cuiusque vim auget, præsertim si tertii pedis cæsura vel nulla interiicitur vel minoris est momenti. Recte monet Hoffmannus § 74 duriorem esse hanc productionem, si prævalet ea quarti pedis cæsura, quæ est in fine pedis, ut *Ω* 544 ὅσσον Λέσβος ἄνω, Μάκαρος ἕδος, ἐντὸς ἐέργει: huiusmodi sunt loci *K* 264, *T* 49, *X* 412, *Φ* 344. Quam ipsam ob causam non silentio prætereundum est, his locis omnibus excepto *Φ* 344, quem versum digammi gratia mutavit Bekkerus, productiones esse ante voces ἕδος et ἔχον, quas a dentali spirante olim incepisse satis constat. Quum vero hæ voces nulla alia servatæ consonæ vestigia præbeant, non dubitamus etiam has productiones metricæ rationi tribuere.

*α.* Præmittitur semiquinaria

a) una cum illa, quæ est in fine pedis primi,

*Γ* 24 εὑρὼν | ἢ ἔλαφον | κεραὸν ἢ ἄγριον αἶγα

*Δ* 440 Δειμός τ' | ἠδὲ Φόβος || καὶ Ἔρις ἄμοτον μεμαυῖα

*Η* 164 τοῖσι δ' ἐπ' | Αἴαντες || θοῦριν ἐπιειμένοι ἀλκήν

Item hi versus: *Θ* 262, 359, *Ο* 271, *Ρ* 54, 520, *Σ* 157, *Υ* 72, *Ψ* 313, *Ω* 544, *ι* 209. Levior videtur semiquinaria *Γ* 24.

b) una cum semiternaria

*ι* 62 ἔνθεν δὲ | προτέρω || πλέομεν ἀκαχήμενοι ἦτορ

Idem versus recurrit *ι* 105, 565, *κ* 77, 133.

c) addita cæsura trochaica pedis primi

*Τ* 49 ἔγχει | ἐρειδομένω· || ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά·

*Χ* 282 ὄφρα | σ' ὑποδδείσας || μένεος ἀλκῆς τε λάθωμαι.

Item *χ* 449.

d) addita cæsura trochaica pedis secundi

*Η* 420 ὤτρύνοντο | νέκυς | τ' ἀγέμεν, ἕτεροι δὲ μεθ' ὕλην.

*Κ* 264 ἀργιόδοντος | ὑὸς || θαμέες ἔχον ἔνθα καὶ ἔνθα

*β.* Præmittitur cæsura tertii pedis trochaica

a) una cum illa, quæ est in fine pedis primi,

*Ρ* 394 ὥς οἵ γ' | ἔνθα καὶ ἔνθα || νέκυν ὀλίγῃ ἐνὶ χώρῃ

*κ* 471 καὶ τότε | μ' ἐκκαλέσαντες || ἔφαν ἐρίηρες ἑταῖροι

*π* 358 Ὣς ἔφαθ', | οἱ δ' ἀνστάντες || ἔβαν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,

Alii loci sunt *Δ* 129, *Ρ* 692, 724, *Χ* 386, *Φ* 344, *δ* 62, *η* 295, *ψ* 342, *ω* 311. Dubito de prima cæsura versus *Ξ* 503. Mitto var. lect. *Ρ* 65.

b) una cum semiternaria

*Π* 57 δουρὶ δ' ἐμῷ | κτεάτισσα, || πόλιν εὐτείχεα πέρσας

*Ν* 705 πρυμνοῖσιν | κεράεσσι || πολὺς ἀνακηκίει ἱδρώς·

Item *Λ* 51, *Δ* 492, *Θ* 248, *κ* 524, *τ* 273. Mitto var. lect. *Ε* 874.

c) addita secundi pedis trochaica

*Ω* 470 Ἰδαῖον δὲ | καταῦθι || λίπεν· ὃ δὲ μίμνεν ἐρύκων

*Χ* 412 λαοὶ μέν ῥα | γέροντα || μόγις ἔχον ἀσχαλόωντα,

Item *Χ* 492, 499.

*γ.* Præmittitur cæsura semiternaria, quæ primum versus ordinem finit,

a) interiecta minoris momenti cæsura semiquinaria

*Γ* 103 οἴσετε δ' ἄρν', || ἕτερον | λευκὸν ἑτέρην δὲ μέλαιναν,

*Η* 418 ἀμφότερον, || νέκυάς τ' | ἀγέμεν, ἕτεροι δὲ μεθ' ὕλην·

b) interiecta cæsura tertii pedis trochaica

*Α* 19 ἐκπέρσαι ‖ Πριάμοιο | πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἱκέσθαι·

*Κ* 540 οὔπω πᾶν ‖ εἴρητο | ἔπος ὅτ' ἄρ' ἤλυθον αὐτοί.

*ι* 257 δεισάντων ‖ φθόγγον τε | βαρὺν αὐτόν τε πέλωρον.

Item *Σ* 180, *Π* 69, *π* 11. Accedit interpunctio *Λ* 711, *δ* 126, *κ* 172.

c) nulla interiecta pedis tertii cæsura

*υ* 303 Κτήσιππον δ' ‖ ἄρα Τηλέμαχος ἠνίπαπε μύθῳ.

*χ* 267 Εὐρυάδην δ' ‖ ἄρα Τηλέμαχος, Ἔλατον δὲ συβώτης,

*δ*. Præmittitur sola illa, quæ est in fine pedis primi,

*Ρ* 582 Ἕκτορα δ' | ἐγγύθεν ἱστάμενος ὤτρυνεν Ἀπόλλων,

**d.** *Seminovenaria cæsura* plerumque eo, quod aliquanto longior vox versui inseritur, semiseptenariæ vices sustinet. Præmittitur sæpissime aut semiternaria cæsura aut ea, quæ primum pedem claudit. Omisi locos *Θ* 325, *Μ* 456, ubi est vox κληίς.

*α*. Antecedit semiquinaria

*Ε* 752 τῇ ῥα δι' αὐτάων ‖ κεντρηνεκέας ἔχον ἵππους.

*Θ* 475 νώτου ἀποπροταμών ‖ — ἐπὶ δὲ πλεῖον ἐλέλειπτο —

*τ* 449 οὐτάμεναι μεμαώς· ‖ ὁ δέ μιν φθάμενος ἔλασεν σῦς

*Ε* 752 recurrit *Θ* 396. Mirus est impetus versus *τ* 449, quippe qui quinque habeat cæsuras masculas.

*β*. Antecedit cæsura trochaica pedis tertii

a) sine semiseptenaria

*α*) præmissa semiternaria

*Κ* 281 δὸς δὲ πάλιν | ἐπὶ νῆας ‖ ἐυκλεῖας ἀφικέσθαι

*Ξ* 139 Ἀτρείδη, | νῦν δή που ‖ Ἀχιλλῆος ὀλοὸν κῆρ

Alii sunt versus *Α* 85, *Τ* 396, *Ψ* 74, *ζ* 163. Accedit interpunctio *Ξ* 357.

*β*) præmissa ea, quæ primum pedem claudit,

*λ* 571 ἥμενοι | ἑσταότες τε ‖ κατ' εὐρυπυλὲς Ἄιδος δῶ.

*β* 65 ἄλλους τ' | αἰδέσθητε ‖ περικτίονας ἀνθρώπους,

Item *λ* 365, *ω* 285.

b) una cum semiseptenaria

*α*) præmissa semiternaria

*Β* 169 εὗρεν ἔπειτ' | Ὀδυσῆα ‖ Διὶ | μῆτιν ἀτάλαντον

*Σ* 288 πρὶν μὲν γὰρ | Πριάμοιο | πόλιν | μέροπες ἄνθρωποι

*Φ* 23 φεύγοντες | πιμπλᾶσι | μυχοὺς | λιμένος εὐόρμου,

Versui *Β* 169 simillimi sunt *Β* 407, *Η* 47, *Κ* 137, *Λ* 200. Hoff-

manno (quæst. § 75, 2) concedo duriores has esse productiones, præsertim Σ 288 et Φ 23, quibus in versibus, sententiæ rationem si respicimus, semiquinaria cæsura semiseptenariæ succumbere videtur. Neque tamen ex iis satis argumenti petitur, quo nobis persuadeatur, vocabulum *μῆτιν* longa uti syllaba finali. Conferendi sunt qui sequuntur versus.

β) præmissa ea, quæ est in fine pedis primi,

ϑ 355 *Ἥφαιστ', | εἴπερ γάρ κεν | Ἄρης | χρεῖος ὑπαλύξας*

λ 190 *ἀλλ' ὅ γε | χεῖμα μὲν εὕδει || ὅϑι | δμῶες ἐνὶ οἴκῳ*

Durissima est productio ϑ 355: λ 190 vero succurrit sententiæ ratio.

γ) præmissa cæsura trochaica pedis primi

*B* 636 *τῶν μὲν | Ὀδυσσεὺς ἦρχε || Διὶ | μῆτιν ἀτάλαντος,*

qui versus ad similitudinem versus *B* 169 sim., quamquam caret semiternaria, est factus.

**e.** In *prima thesi* duæ tantum huius generis productiones inveniuntur.

*X* 236 *ὃς ἔτλης ἐμεῦ εἵνεκ', ἐπεὶ ἴδες ὀφϑαλμοῖσιν,*

*Ω* 154 *ὃς ἄξει εἵως κεν ἄγων Ἀχιλῆι πελάσσῃ.*

Iam eas huius generis productiones, quæ in minoribus carminibus homericis sunt, quam brevissime in medio proponamus. Ordinem ipsorum carminum sequimur: additus numerus thesin, in qua est producta syllaba, indicat. Sunt h. II 31 (3 et 4), 271 (3), 275 (3), 299 (2), 313 (3), 331 (3), h. III 12 (3), 23 (5), 196 (2), 310 (3), 345 (4), 371 (4), 379 (4), h. IV 25 (3), 157 (3), 199 (2), h. V 57 (2), h. XXIX 3 (3), h. XXXIV 8 (4), 19 (3), ep. IV 17 (3), batr. 88 (2, v. l.). Nihil fere hæ productiones a maiorum carminum usu differunt. Durior est productio h. XXXIV 8, sed conferendus est *Ω* 544.

---

## Cap. II.

### *De longis vocalibus et diphthongis, quæ in fine vocum producuntur ante voces a vocalibus literis incipientes.*

In hac quæstione ad ea, quæ disputavit Hoffmannus, nihil fere nobis est ultra dicendum. Sed necesse est, ut oculis subiiciamus

quum eas huius generis productiones, quæ in arsibus etiam infirmis inveniuntur, tum eas, quæ vel in firmioribus tantum arsibus leguntur vel non sunt nisi in thesibus vel in nulla omnino versus sede reperiuntur. Satis enim apparet illas productiones ad consonam insequentis vocis initialem approbandam nihil valere, ex his vero argumenta posse repeti, quibus consonam quandam obsoletam etiamtum viguisse demonstremus. Firmæ autem arses sunt prima et quarta, si quidem cæsuris pedes finiuntur, infirmæ altera et tertia, infirmissimæ sunt et hæ et quarta arsis, si cæsuras maiores eorundem pedum subsequuntur (Hoffmann § 47). — Hic quoque omittendos esse omnes eos locos, in quibus consonam quandam antiquiorem, a qua inceperit vox insequens, suspicari possimus, non est quod moneam.

1. De *nominum* terminationibus agimus.

*a.* Has prætereo, quæ etiam in infirmis arsibus producuntur, dico *ῃ ῳ ου:* cf. Hoffmann § 48.

*b.* *οι* producitur in fine pedis primi ante interpunctionem *Α* 35, *Ψ* 578, in quarta arsi ante interpunctionem *Ε* 484, sine interpunctione *υ* 166 (*Ἀχαιοὶ εἰσορόωσιν*). E pronominibus accentu instructis *σοί* producitur in quarta arsi *κ* 337, *οἷ* in prima thesi *Ι* 306, *Π* 47. Encliticas autem figuras si respicimus, *μοι* producitur in secunda thesi *Κ* 291, *Ω* 716, in quarta *Φ* 360 atque in secunda arsi *Λ* 505; *τοι* vero et *οἱ* omnino ne in thesi quidem producuntur tribus tantum exceptis locis: *τοι* *μ* 57 in cæsura semiquinaria (non in secunda thesi, ut Hoffmannus ait) *ὁπποτέρῃ δή τοι ὁδὸς ἔσσεται κτλ.*, *οἱ* in eadem versus sede *ν* 342 *χωόμενος ὅτι οἱ υἱὸν φίλον ἐξαλάωσας* et in secunda thesi *ξ* 460 *εἴ πώς οἱ ἐκδὺς χλαῖναν κτλ.* Hos locos aut eiectos aut emendatos vult Hoffmannus § 60, 1, 2.

*c.* *αι* semel in secunda arsi productum vidimus *υ* 109 (*αἱ μὲν ἄρ' ἄλλαι εὗδον*). Ceterum etiam in thesi perraro producitur et est levissimum (Hoffmann § 51, 1).

*d.* Terminationes *η* et *ω* in prima et quarta arsibus produci docet Hoffmannus. Addo *η* 122 (*ἀλωὴ ἐρρίζωται*): est quarta arsis.

*e.* Terminationes *ευ* et *ει* in prima thesi est ubi producantur. Sunt autem levissimæ.

*f.* $\bar{\alpha}$, excepta voce *θεά,* nusquam producitur.

2. Ad *particulas* venimus.

*a.* *ἤ ἦ εὖ εἰ* etiam in infirmis arsibus produci constat. Addo

ex Odyssea ἤ in tertia arsi post semiquinariam cæsuram productum δ 283, λ 459, ξ 384, ο 306, τ 192, 299, υ 130, 340, ψ 136, ω 300, 405, ἤ productum in prima arsi post interpunctionem σ 357 (ξεῖν', ἤ ἄρ κ' ἐθέλοις), εὖ vero in quarta arsi post semiseptenariam cæsuram ι 194 et ω 271 (ἄγων εὖ ἐξείνισσα), tum εἰ in eadem versus sede eademque ratione ξ 67 (ἄναξ, εἰ αὐτόθ' ἐγήρα).

*b.* μή in prima arsi Σ 193 et in altera Φ 536 produci, πρόσσω autem in prima Ρ 734 narrat Hoffmannus. In prima thesi μή producitur ω 462, in altera χ 251.

*c.* Aliæ particulæ non producuntur nisi in thesibus, quarum e numero has præcipue nominemus: πῆ interrog., δή (II th. σ 257), ἤδη (IV th. ρ 157), τίη, ὦ, ἀνέω, εἴσω, προτέρω, ὀπίσω, πω, ἤτοι (II th. ρ 157), δήτοι (II th. Χ 12), αἰεί, ἀνεύ. Corripiuntur autem δή sæpissime, ἤδη, πω al., et quæ in diphthongos desinunt multo sæpius, που, ὑψοῦ al. (Hoffmann § 55).

*d.* Hæ vero particulæ πη, λάθρη, πάντη, τοι ne in thesibus quidem productæ inveniuntur.

*e.* Restat ut pauca dicamus de particulis ἐπεί et καί, quæ quum sexcentis locis corripiantur, productæ dubitationem quandam movent. Producitur autem ἐπεί duobus tantum locis, utrobique in secunda thesi, ε 364 (νήξομ', ἐπεὶ οὐ μέν τι κτλ.) et θ 585 (ἐσθλός; ἐπεὶ οὐ μέν τι κτλ.), quos suo modo emendavit Hoffmannus (§ 60, 3). Aliud e schol. et varietate lectionum coniici potest, cfr editionem La Rochianam. Altera particula καί septiens in arsibus producitur totiensque in thesibus. Est igitur in quinta thesi καὶ ἐσάωσεν Ο 290, χ 372, in prima καὶ ἱκέτην Ω 570, in secunda θρέψα τε καὶ ἀτίτηλα Ω 60, νηί τε καὶ ἑτάροις λ 113, 161, μ 140, in tertia arsi καὶ εἰ μάλα Ν 316, καὶ ἐννήκοντα πόληες τ 174, in quarta καὶ αἴθοπα οἶνον Ω 641, καὶ ἤπιος ἔστω β 230, ε 8, καὶ αἴσυλα ῥέζοι β 232, ε 10. Hos omnes locos, excepto Ω 60, ubi sine dubio aliam sequitur lectionem, aut emendatos aut prorsus eiectos vult Hoffmannus § 60, 4. De locis β 232, ε 10 probabilis est sententia Clemmii, Curtii Stud. III 305, ex qua legendum est καὶ ἄϊσυλα ῥέζοι. Diphthongum autem poscunt Ε 403, Υ 202, 433, h. III 164. In aliis autem locis interpretandis hic vir doctus nihil proficit, tum hiatum et productionem longæ vocalis vel diphthongi confundens tum putans vocabulum καί "omnium προκλιτώτατον" (Hoffmann § 6) in fine pedis quarti cæsuræ vi productum ordinem versus concludere. Certe ipsa harum productionum paucitate, quum innumerabilibus

locis ante voces a vocalibus literis incipientes corripiantur hæ particulæ *ἐπεί καί,* non impedimur, quin ex iis ante vocales initiales productis de consona quadam antiquiore coniiciamus.

3. Ad *verborum* terminationes transeamus.

*a.* In infirmis arsibus producitur *εῖ* (ex *έει* ortum), in firmioribus autem *ει*, *ᾳ̃* (I a. *φ* 400), *ᾱ* (ex *αε*, I a. *τ* 201), *ῶ* (verbi *ἠρῶ* in prima arsi *σ* 176), *αι* infinitivorum, quæ desinunt in *σθαι*. Sunt vero satis leves terminationes illæ *ει* et *αι*, levissima est *ει*, nisi ex *εε* exstitit.

*b.* Ceteræ terminationes non producuntur nisi in thesibus. Sæpissime corripiuntur *αι* et illud, quod est infinitivi activi, et id, quod est tertiæ personæ sing. l. plur. pass., atque *οι* optativi.

---

## Cap. III.

### *De hiatu.*

Iam venimus ad quæstionem gravissimam, quæ est de hiatu. Namque ex hiatibus et longe plurima argumenta et gravissima, quibus digamma in carminibus homericis componendis etiamtum viguisse probamus, ducenda sunt. *Hiatum* dicimus eum vocum concursum, in quo vocem, quæ exit in brevem vocalem, quam elisione summoveri aut consuetudo quædam aut lex homerica iubet, excipiat altera vox a vocali litera incipiens. Primum igitur omnium segregandæ sunt eæ voces, quæ aut in longas aut in ancipites vocales desinunt. Inter vocales ancipites referendam esse vocalem *ι* dat. sing. tert. decl. iam supra demonstravimus. Vocabula *κρέα κέρα σφέλα* sim. (nom. et acc. plur.) proprie longas habuisse vocales finales ex ipsa harum formarum origine (*κρέαα* cet.) intellegitur. Quum vero in locis quibusdam homericis hæc vocalis pro brevi habenda sit, recte eam inter ancipites retulit Hoffmannus I p. 86: cf. Spitzner Pros. § 20, l. d. Propter longam vocalem non inest hiatus in his verbis *κλέα ἀνδρῶν* ***I*** 189, 524, ***ϑ*** 73, *δυσκλέα Ἄργος* ***B*** 115, ***I*** 22 (Spitzner Pros. § 20, l. c).

Deinde videndum est, quæ vocales breves finales aut semper aut tantum non ubique in homericis carminibus elisione summoveantur, tum de legitimi hiatus homerici generibus disseremus,

denique eos versus enarrabimus, qui hiatus[1]) præbent neque natura vocalis antecedentis firmiore neque versus sede excusatos, quos illicitos docti viri appellant. — Apparet hic omnes eos hiatus prætereundos esse, qui sunt ante eas voces, quas a consona quadam olim incepisse aliquo iure possumus suspicari.

## A. *De elisione.*

Quum hiatus legitimi aut in firmiore vocalium finalium natura aut in iis versus sedibus, quas occupant, contineri putandi sint, in hac orationis parte, qua de elisione agimus, ne permisceantur hæc excusationis genera, ii hiatus, qui ex altera ratione possunt intellegi, omittendi sunt.

Constat hæc vocabula elisionem non pati: *τί* (*E* 465, *ο* 326, *τ* 482), *τι* indef. (*ι* 339), *νῶι, περί, ὅ* demonstr. et relat., *τό* demonstr., relat. (*H* 452), *τά, πρό.* Accedunt vocalis finalis *υ* et terminationes gen. sing. *αο οιο* (*Ω* 349): huc ducenda videntur *ἐμεῖο σεῖο ἕο* (*T* 384; quamquam est *ἐμεῖ' ὀλίγον Ψ* 789, *ἐμεῖ', ὅτι ϑ* 462 codd. IV, *σεῖ', ὅτε Z* 454 'vulgo' Spitzner; facile enim nobis persuademus, legendum esse *ἐμεῦ, σεῦ*). Addimus *ἀντί* (cf. La Roche Unters. 120), *ὅτι* (*Ω* 593, La Roche Unters. 123, cf. *α* 382, *ε* 357). — Hoffmann § 62, Kühner Ausf. Gram. I p. 152.

De his autem vocabulis minus constat: *ἄνα* antecedit vocalem *I* 247, est tamen in fine primi pedis: elisione minui negat Kühner Ausf. Gram. I p. 189; *πάρα* elisionem non patitur *E* 603, *Y* 98, ubi est in fine secundi pedis: contra *χ* 106 *πάρ' ὀιστοί; ἔπι* vero leviore utitur vocali, ut docent loci *Γ* 45 (*εἶδος ἔπ' ἀλλ'*), *ρ* 537 (*οὐ γὰρ ἔπ' ἀνήρ*).

Iam de iis vocibus terminationibusque, quæ aut semper aut sæpissime elisionem patiuntur, disseremus. Has secundum varias vocales distribuere placet.

1. *α* elisione summovetur

*a.* in nominibus, ubi est exitus aut nom. sing. fem. primæ decl. *εἰποῦσ' α* 96, 319. *μί' Ω* 66, aut nom. vel acc. plur. neutr. secund. vel tert. decl. ut *ἔργ' α* 338, *μῆλ' α* 92, *πόλλ' α* 229, *κείμεν'*

---

[1]) Eam veniam ab iis qui legunt petimus, ut liceat nobis hic et in sequente oratione nonnumquam nomen hiatus alio ac modo indicavimus sensu usurpare, ut omnino sit is duarum vocum concursus, in quo prior vox in brevem vocalem exeat, altera a vocali incipiat. Difficile visum est aliud nomen huic rei excogitare. Ne confundantur hæc genera, illum hiatum, quem prius diximus, *verum hiatum* ubi opus erit appellaturi sumus.

α 162, σ' α 356, ἔγχε' α 129, κτήματ' α 375, 404, aut nom. vel acc. sing. neutr. tert. decl. ut πῆμ' μ 231, ξ 275, μέγ' Α 158, aut acc. sing. masc. fem. tert. decl. ut πατέρ' α 115, 195, μητέρ' α 248, Ὀδυσῆ' τ 65, 267.

*b.* in particulis ἀνά κατά παρά ἄρα, quæ etiam ante consonas literas sæpissime vocales ultimas abiiciunt, tum in his ἄντα (Ο 415, Υ 89 al.), διά (Β 458, Δ 481 cet.), μετά (Β 674 al.), ἀλλά (α 76, 224, 309, 394), ἅμα (Α 158, Β 249), θάμα (α 143), μάλα (α 179, 278, 292, 304), ὄφρα (Ε 360), ἵνα (Β 604, Ε 360, α 373), aliis. Supervacaneum videtur rem notam uberius demonstrare. Liceat modo addere duplicata illa ἀνα-οίγεσκον Ω 455 et κατα-ίσχεται ι 122 a consona quadam amissa, quæ augmenti natura imperf. ἀν-έῳγεν et reduplicatione præs. verbi *σι-σεχ-ω (Curtius Etym. 183) proditur, iustam excusationem accipere.

*c.* In verbis usus minus constans est. Terminatio μεθα ubique ni fallor ultimam vocalem abiicit ut εὐχόμεθ' α 187, ἐμισγόμεθ' α 209. Terminatio σα autem perraro elisionem patitur teste Thierschio Gram. § 164, 3, ut ἄλειψ', ἐμέ μ 200, διήρεσσ' ἀμφοτέρησιν ξ 351 (v. 1): similia sunt ἔκη' οὐδ' τ 366, τοῖος ἔ' ἐν πολέμῳ ξ 222. οἶδα vero his locis elisione minuitur Ε 183, Ζ 367, Η 238, Κ 342, Ν 275, Ο 16, α 216, δ 712, θ 28, ν 314, σ 265, τ 237, ψ 175. In hiatu hoc verbum non vidi nisi θ 215, ubi in versus sede idoneam invenit excusationem.

2. ε ut levissima est vocalis, ita haud usquam ferre videtur hiatum: documento sunt ἐμέ σέ γέ δέ τότε alia permulta. Excipit Thiersch Gram. § 164. 4 conjunct. ἰδέ et suffixam syllabam ζε. Est tamen ἰδ' γ 10.

3. ο, exceptis iis terminationibus vocibusque de quibus supra diximus, sæpissime elisione abiicitur.

*a.* præp. ἀπό ὑπό. Religiosius in hac quæstione versatus est Hoffmannus (§ 63), quippe qui hiatu eo solo permotus, qui in duplicato verbo ἀπο-αιρεῖσθαι inest, has præpositiones firmioribus vocalibus uti censeat. De illo duplicato vocabulo infra (lib. II cap. III) disseremus. Hic afferamus eos locos homericos, qui has particulas elisione minutas præbent. Nusquam eas in hiatu animadvertimus. Quo quum accedit, quod etiam apocopen patiuntur (ὑββάλλειν Τ 80, ἀππέμψει ο 83), de infirmitate vocalis dubitandum esse non videtur. Sunt autem illi loci præcipue hi: ἀπό Α 530, 532, Β 287, 849, Δ 91, Ε 214, 258, 416, 835, Ζ 28, 470, Η 25, 35, 122,

*Θ* 108, 170, 194, 365, *Λ* 44, 143, 320, 536, 537, 580, 715, 829, 845, *M* 19, 70, 195, 253, 264, 386, 448, 459, *N* 63, 227, 243, 527, 550, 702, *Ξ* 70, 258, *O* 244, 343, 386, 524, 537, 544, 610, 668, 714, *Π* 93, 117, 226, 288, 296, 364, 663, 731, 743, 755, 782, 802, 810, 846, *P* 126, 222, 318, 498, *Σ* 167, 214, 272, 410, *T* 1, 130, 329, 379, 412, *Υ* 5, 341, 501, 502, *Φ* 199, 490, *X* 324, 328, 368, 454, *Ψ* 53, 385, 880, *Ω* 378, 605, 725, *γ* 307, *δ* 522, *ε* 350, *ζ* 90, *η* 169, *ι* 49, 60, 192, *κ* 104, *λ* 18, 278, *μ* 120, 414, *ο* 96, 552, *υ* 103, 113, *φ* 118, 300, 364, *ψ* 110, 347, porro h. I 4, 7, 60, h. II 38, 45, h. III 20, 45, 185, 193, h. IV 76, 79, 152, 201, 271, h. V 213, 285, 457, h. VIII 12, h. XXVIII 8, 15, h. XXXI 10, h. XXXII 4, 7, h. XXXIV 7, 15, ep. XVI 1, batr. 35, 133, 292; — *ὑπό* *Α* 242, 501, *B* 334, 374, 714, 728, 820, *Γ* 61, 128, 372, 436, *Δ* 44, 291, 479, *E* 67, 92, 231, 267, 313, 559, 564, 646, 693, 699, *Z* 73, 134, 171, 453, *H* 129, 469, *Θ* 41, 136, 149, 267, 359, 363, 402, 416, *I* 472, *K* 310, 397, *Λ* 119, 121, 158, 259, 262, 309, 391, 424, 821, *M* 74, *N* 19, 23, 27, 88, 140, 153, 177, 388, 405, 432, 611, 652, 667, 676, 763, 816, *Ξ* 236, 493, *O* 289, 513, 608, 637, *Π* 277, 303, 339, 347, 519, 709, 794, *P* 224, 235, 303, 319, 336, 371, 428, 616, 645, 658, 677, *Σ* 149, 244, 519, *T* 73, 133, *Υ* 277, 498, *Φ* 15, 318, 527, *Ψ* 7, 108, 130, 153, 513, *Ω* 14, 168, 507, 644, 782, *β* 110, 181, *γ* 235, 304, 476, *η* 68, 130, 193, *ϑ* 86, *κ* 78, *λ* 498, 619, *μ* 406, *ξ* 304, *ο* 349, *π* 219, *σ* 96, *τ* 114, 156, 249, 488, *υ* 176, 189, *φ* 213, 390, *χ* 449, *ω* 146, h. I 60, h. II 13, 365, h. V 39, 88, 270, h. XV 5, batr. 101. Magnam multitudinem compositarum vocum præterii. Patet vero recte se habere *ἀπό-(ϝ)εικε* *Γ* 406, *ὑπο-(ϝ)είξομεν* *Δ* 62, *ἀπο-(ϝ)ειπεῖν* *I* 309, *ἀπο-(ϝ)έργω* *Θ* 325 sim.

*b.* adv. *δεῦρο* his locis elisionem patitur: *B* 138, *Γ* 390, *E* 640, *Z* 426, *H* 75, *K* 97, *Ξ* 43, *P* 637, *Σ* 135, *Ψ* 21, 94, *γ* 61, *δ* 34, 312, 810, *ε* 99, 111, 134, *ϑ* 145, 205, *ι* 517, *κ* 284, *μ* 184, *ν* 303, *ο* 213, 428, *π* 233, 467, *ω* 307. Hoc vocabulum hiatum efficiens non vidi.

*c.* pron. *ἄλλο* elisionem patitur *ο* 449, *π* 409, *τοῦτο* item *O* 217, *α* 390, *ο* 435, *ϱ* 576.

*d.* num. *δύο* ubique elisionem pati videtur: *E* 272, *K* 224, *Θ* 79, *M* 127, 171, 421, 447, *N* 198, 236, *Π* 218, *Σ* 157, 579, *Ω* 233, 473, *γ* 424, *ζ* 18, *κ* 187, *μ* 154, 228, *ξ* 74, 94, *ο* 85.

*e.* terminationes verborum tert. pers. sing. et plur. pass. *-ετο -αιο -οντο -οιατο* sim. sæpissime ante vocalem vocis insequentis ultimam vocalem abiiciunt, ut *ἠμείβετ'* *α* 80, 314, *ἀρησαίατ'* *α* 164,

ἔφαντ' α 194. In hiatu retentas septem tantum locis annotavi: quos in tanto abiicientium locorum numero inter illicitos hiatus retuli. Minus certum est quid de terminationibus secund. pers. pass. -εο -αο iudicandum sit. Elisionem in his factam abnuit Thiersch Gram. § 164, 11. Codicum tamen auctoritate satis firmati videntur loci haud pauci: ἀποπαύε' α 340, ἦρα' ω 33, al.: eiusdem generis est ἔσσ' α 302. Cf. Kühner Ausf. Gram. I 187.

4. Venio nunc ad vocalem difficillimam diiudicatu, quæ est ι. Quæ huius vocalis in diversis vocabulis sit natura, longiore oratione perscrutari necesse erat, nisi hanc quæstionem satis accurate maximam partem absolvisset La Roche Unters. pp. 110—128. Universam autem absolvisset, si locos elisionem abnuentes insuper attulisset. Hac ex parte mea quoque oratio, qua de verborum terminationibus quæritur, claudicat.

*a.* ἀμφί ante vocalem vocis insequentis nusquam in carminibus homericis non elisione minuitur. Locos enarravit La Roche, unum modo per errorem afferens *O* 314 pro *O* 414. Etiam in duplicatis, ubi resedit vocalis, excusationem ex amissa consona alterius vocis habet: ἀμφί-αλος (cf. lat. *sal*, Curtius Etym. 500), ἀμφι-έλισσα (ab ἑλίσσω vide infra), ἀμφι-έννυμι (r. ϝεσ), ἀμφι-έποντες *B* 525 iuxta ἄμφ-επον (cf. sscr. *sak'*, lat. *sequor*, Curtius 420). Contra alia composita vocalem præpositionis summotam ostendunt: ἀμφ-αγαπάζειν *Π* 192, ἀμφ-αφάασθαι τ 475 et figuræ augmento amplificatæ ἀμφ-έχυτ' *B* 41, ἀμφ-εποτᾶτο *B* 315, ἀμφ-ενέμοντο *B* 574. Hæc sine dubio mobilitatem vocalis illius ultimæ apud Homerum satis demonstrant.

*b.* ἐπί. Locos, ubi hæc præpositio ante voces a vocalibus literis incipientes ultimam vocalem elisione amisit, maximam partem enumeravit La Roche. Mitto *Γ* 45 (οὕνεκα καλόν || εἶδος ἔπ', ἀλλ'): hic est enim pro ἔπεστι. Errans scripsit *E* 597 pro 598 et *Ω* 446 pro 447. Ad locos ab eo allatos ex Iliade et posterioribus Odysseæ carminibus hos addo: *Α* 219, 382, 461, *B* 270, 395, *Γ* 5, 15, 384, *Δ* 352, 470, 484, 504, *E* 14, 137, 141, 249, 540, 590, 729, 734, *Z* 79, 424, *H* 60, 64, 195, 440, *Θ* 385, 455, *I* 349, 403, 506, 619, *K* 91, *Λ* 343, 629, *M* 375, *N* 359, 604, 799, *P* 50, 311, *Σ* 240, *Φ* 585, *Ψ* 125, *Ω* 190, σ 358, υ 128, φ 124, 177, 431, ψ 244, ω 493, 502. Contra hos locos, quorum numerus prope est quadringentorum quinquaginta, duo tantum loci sunt, qui dubitationem quandam movent, *X* 206 οὐδ' ἔα ἱέμεναι ἐπὶ Ἕκτορι κτλ. et *Ψ* 274 εἰ μὲν νῦν ἐπὶ ἄλλῳ κτλ., sed immensum illorum numerum considerantes hos

locos, qui in extrema Iliadis carmina irrepserunt, non magni faciamus, qua re non dubito eos inter illicitos, quos appellant, hiatus numerare. Fortasse idem iudicandum est de *ἐπι-οσσομένω* *P* 381, *ἐπι-όψομαι* *I* 167, *β* 294, *ἐπί-οπτα* ep. XI, 1, nisi hæ figuræ per significationum similitudinem, qua cum *ὁράω* coniunguntur, exortæ videantur. Animadvertenda est ea significationum diversitas, quæ inter *ἐπι-όψομαι* et *ἐπ-όψομαι* intercedit (Buttmann Sprachl. II 259, Ameis ad *β* 294). Cetera duplicata *ἐπι-άλμενος, ἐπι-ανδάνω, ἐπι-είκελος, ἐπι-έλπομαι, ἐπί-ουρος* al. amissa alterius vocis consona hiatum excusare satis constat. Atque haud scio an eadem sit ratio horum quoque compositorum *ἐπί-ορκος, ἐπι-ορκέω, ἐπι-είσομαι:* de his autem infra dicemus.

*c.* *ἄγχι, νόσφι, ἔτι, αὐτόθι, ἄλλοθι, ὅθι, τηλόθι* al. Locos, qui ultimam vocalem horum vocabulorum elisione summotam præbent, La Roche attulit. Addo hos: *ἔτι* *I* 675, *O* 556, *αὐτόθι* *Γ* 428, *ὅθι* *ϑ* 80. Cetera vocabula in hiatu non annotavimus, *ἔτι* vero his locis: *H* 217 et *P* 354 *ἀλλ' οὔ πως ἔτι εἶχεν κτλ.*, *Ξ* 358 in fine versus *ὄφρ' ἔτι εὕδει.* Mitto hiatum *π* 471 (Bekker), cfr editionem La Rochianam. Quid de firmitate vocalis ultimæ, quæ est in vocabulo *ἔτι,* iudicandum sit, dubitari potest: fortasse tamen contra centum septem et viginti locos, qui elisionem vocalis indicant, hi tres non multum valent. — Ea adverbia loci, in quibus inest stirps substantivi ut *ἠῶθι Ἰλιόθι,* elisionem non ferre confirmat Spitzner vers. her. 173. — Particula *ἦχι* neque in vero hiatu apud Homerum est neque elisionem patitur. Etsi aliis vocabulis facile adducimur, ut infirmam in ea esse vocalem censeamus, tamen hanc quæstionem hic mittimus. Neque multum interest. Est enim illa particula ante vocem *ἕκαστος.*

*d.* E verborum figuris sunt quidem, quæ haud raro elisionem patiantur, ut *εἶμι* (*Λ* 652), *εἰμί* (*Θ* 27), *ἐστί* (*E* 248, *Θ* 16, *χ* 136), et figuræ imperativi in *θι* exeuntes ut *στῆθι* (*ρ* 447): alios locos attulit La Roche. Num vero semper vel tantum non ubique ita affectæ sint hæ figuræ, compertum non habeo: qua re cautius omittendæ sunt. Aliorum verborum formas prim. et tert. pers. sing., quæ in *μι* et *σι* desinunt, rarissime elisione tolli satis constat. De forma tert. pers. plur. in *σι(ν)* exeunte non quærimus, quum ad rem, quam nobis proposuimus, diiudicandam nihil attineat. Eandem ob causam prorsus prætereo casum dat. plur. nominum et numerale *εἴκοσι,* quæ affixa consona *ν* *ἐφελκ.* hiatus tollunt.

Hic pauca loquamur de præpositionibus προτί (ποτί) et ἐνί. Ac primum quidem præp. προτί (ποτί) satis constat apud Homerum elisionem non ferre. Quum vero, quod viderim, nusquam ante voces a vocalibus literis incipientes, duplicato προτι-όσσομαι uno excepto, inveniatur, et non solum alias ante consonas literas sed in hac, quam dixi, verborum compositione pro προτί semper scriptum sit πρός, haud scio an abiecta per apocopen ultima vocali hæc figura ex illa evaserit, in quo consonam τ in sibilantem σ abiisse putamus, ut habemus κέρας pro *κέρατ, δός pro δόϑι *δοϑ al. Atqui figuram προτί antiquiorem esse e collatis sscr. *prati*, bulg. vet. *proti* (Curtius, Etym. 267) effici videtur. Dubitat Pott I² 271. De duplicato illo προτι-όσσομαι *X* 356 (προτι-όσσεο η 31, ψ 365, προτι-όσσετο ξ 219) conferas velim ea quæ de ἐπι-οσσομένω sim. supra diximus. Προτι-άπτω *Ω* 110 vero minime nos offendat, quum amissam consonam e figuris ἑ-άφϑη *N* 543, *Ξ* 419, ἄ-απ-το-ς *Α* 567 al. suspicari nobis liceat. Fortasse gr. ἅπ-τ-ω pro *σαβ-τ-ω conferendum est cum sscr. *sag' san'g'* figere, adhærere (Westergaard Rad. 122, Bopp Gl.): cf. Bugge, Kuhn's Zschr. XX 31. Mitto Benfey II 355. De usu homerico figurarum προτί (ποτί) et πρός disseruerunt Bekker hom. Bl. 197, La Roche Unters. 252 sqq. — Aliter iudicandum esse de præp. ἐν (εἰν) ἐνί (εἰνί *Θ* 199 al.) e cognatarum linguarum figuris, quæ finali vocali carent, intellegitur. Qua re in illis ἐνί (εἰνί) vocalem ex aliqua ratione additam censet Pott I² 315. Nobis satis erit cognovisse auctas illas figuras nusquam ante voces a vocalibus incipientes esse usurpatas. — Quæ quum ita sint, non dubito quin ex his præp. προτί (ποτί) et ἐνί ante voces a vocalibus incipientes positis de consona quadam obsoleta coniiciendum sit.

## B. *De legitimi hiatus homerici generibus.*

Quæ hæc sint genera, ex iis, quæ de cæsuris atque ordinibus versus homerici metricis docti viri disputarunt, facile intellegitur. Quum enim cæsuris maioribus ordines versus circumscribantur, ordo autem ipse pro versiculo quodammodo accipiendus sit, apparet finem illius versiculi aliqua ex parte iisdem legibus uti, quibus totius versus finis obtemperet. Atqui nihil offendit, nullus prorsus hiatus esse existimatur, si qui versus in brevem vocalem infirmiorem desinit, quem excipit versus a vocali litera incipiens. Intermissione enim spiritus vel silentio recitantis vel minimo hic hiatus expletur. Eadem igitur ratio est eorum hiatuum, qui inter ordines versus incidunt. Necesse est vero cæsuram illam maiorem aut trochai-

cam esse aut in fine pedis positam: aliter enim in brevem vocalem non cadit. Atqui maior cæsura trochaica ea sola est, quæ tertium pedem secat, neque aliæ sunt post finem pedum maiores cæsuræ nisi eæ, quæ quartum pedem vel primum concludunt. Patet igitur his cæsuris hiatus legitimos contineri. Sed necesse est has vere esse maiores cæsuras neque aliis quibusdam obscurari. Hæc legitimi hiatus homerici genera et uberrimis testimoniis ex ipsis carminibus confirmantur et doctis viris iam diu probantur. Homericos locos postea enumerabimus. De doctorum virorum sententiis pauca verba præponemus. Tria hæc genera iam Heynius (Homeri carm. VII 135) auctore Hermanno agnoscit. Liberiorem vel fortasse incertiorem de hiatu homerico opinionem amplexus est Spitzner. Hoffmannus autem ex sua consuetudine accuratissime hanc doctrinam absolvit. Atque fuerunt qui hos hiatus adeo adamaverint, ut vel alia verborum figura prolata vel mutatione facta aut syllabas in consonas exeuntes aut elisiones ipsas eo consilio remotas vellent, ut hiatus ab ignaris librariis expletos in his versus regionibus rite restituerent (La Roche, Hiatus und Elision, Wien 1860). Hunc merum esse ingenii lusum nemo negaverit. Si usquam a coniiciendo mutandoque abstinendum est, hic maxime abstineamus. Aliud est enim hos hiatus agnoscere, aliud eos ut lege sanctos vel præceptos ubique exquirere mutandoque inducere [1]). — Iam ad singula hiatus homerici genera examinanda transeamus.

1. Ad *cæsuram trochaicam pedis tertii* longe maximus hiatuum numerus pertinet. Quæ in ea sit vis, ex eo intellegimus, quod raro tantum interpunctione firmatur. Deest vero hæc, quæ iusto hiatui opus est, cæsura maior, si aut antecedit cæsura semiquinaria aut semiseptenaria graviore vi impetuque est proferenda. Durior igitur hiatus est

*B* 216 ἔμμεναι. αἴσχιστος δὲ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν·

Facilius autem hic fertur, quum levior sit semiseptenaria,

*E* 388 καί νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο Ἄρης ἆτος πολέμοιο,

Iam locos inspiciamus. Sunt hi:

| | |
|---|---|
| *A* 565 κάθησο, ἐμῷ | 315 ἀμφεποτᾶτο ὀδυρομένη |
| 569 καθῆστο, ἐπιγνάμψασα | 528 τόσος γε ὅσος |
| *B* 211 ἕζοντο, ἐρήτυθεν | 571 ἐνέμοντο Ἀραιθυρέην |
| 216 αἴσχιστος δὲ ἀνήρ | *Γ* 376 τρυφάλεια ἅμ' |

[1]) Ahrensii libellum, qui 'de hiatus Homerici legitimis quibusdam generibus', Hannov. 1851 inscribitur, frustra quæsivi.

Δ 91 ἕποντο ἀπ'
96 μάλιστα Ἀλεξάνδρῳ
295 Πελάγοντα Ἀλάστορα
412 ἦσο, ἐμῷ
Ε 12 ἀποκρινθέντε ἐναντίω
270 ἐγένοντο ἐνί
343 ἰάχουσα ἀπό
388 ἀπόλοιτο Ἄρης
424 καρρέζουσα Ἀχαιιάδων
637 ἐξεγένοντο ἐπί
857 κενεῶνα, ὅθι
898 ἦσθα ἐνέρτερος
Ζ 501 ἔφαντο ὑπότροπον
Η 306 διακρινθέντε ὁ μέν
Θ 285 ἐόντα ἐυκλείης
503 ἐφοπλισόμεσθα· ἀτάρ
Ι 127 ἠνείκαντο ἀέθλια
426 ἐφράσσαντο, ἐμεῦ
Λ 88 μακρὰ, ἅδος
373 θώρηκα Ἀγασιρόφον
378 κατέπηκτο. ὁ δέ
Ν 38 ἄνακτα· ὁ δ' ἐς
Ξ 6 λοετρὰ ἐυπλόκαμος
Ο 402 Ἀχιλῆα, ἵν'
447 ἔχοντα, ὁ μέν
Π 848 ὄλοντο ἐμῷ
Σ 48 Ὠρείθυια ἐυπλόκαμος
287 κεκόρησθε ἐελμένοι
385 et 424 τανύπεπλε, ἱκάνεις
434 ἐθέλουσα. ὁ μέν
Τ 133 ἔχοντα ὑπ'
Υ 20 εἰνοσίγαιε, ἐμήν
148 σεύαιτο ἀπ'
Φ 142 Περίβοια, Ἀκεσσαμενοῖο
421 κυνάμυια ἄγει
426 κεῖντο ἐπί
Χ 125 γυναῖκα, ἐπεί
Ψ 233 Ἀτρείωνα ἀολλέες
332 ἐτέτυκτο ἐπί
360 Φοίνικα, ὀπάονα

533 καλά, ἐλαύνων
820 ἔπειτα ὑπέρ
Ω 264 ἐπιθεῖτε, ἵνα
297 ἔπειτα ἐποτρύνοντα
637 ὄσσε ὑπό
733 ἔργα ἀεικέα
784 τοί γε ἀγίνεον
α 212 Ὀδυσῆα ἐγώ
β 120 Ἀλκμήνη τε ἐυστέφανος
426 λευκὰ ἐυστρέπτοισι
γ 64 ἠρᾶτο Ὀδυσσῆος
175 τάχιστα ὑπέκ
388 ἵκοντο ἀγακλυτά
δ 407 ἀγαγοῦσα ἅμ'
η 191 καλὰ, ἔπειτα
θ 215 οἶδα ἐύξοον
361 ἀναΐξαντε ὁ μέν
459 Ὀδυσῆα ἐν
ι 210 ἡδεῖα ἀπό
286 τοῖσδε ὑπέκφυγον
κ 41 αὖτε ὁμήν
178 et 428 ὦκα ἐμοῖς
314 et 366 εἰσαγαγοῦσα ἐπί
323 ἰάχουσα ὑπέδραμε
λ 52 ἐτέθαπτο ὑπό
144 κέν με ἀναγνοίη
249 τέκνα, ἐπεί
μ 78 χεῖρές τε ἐείκοσι
199 ἕλοντο ἐμοί
222 ὦκα ἐμοῖς
258 κεῖνο ἐμοῖς
397 ἔπειτα ἐμοί
ν 14 αὖτε ἀγειρόμενοι
ξ 249 ἔπειτα ἐμοί
ο 291 λευκὰ ἐυστρέπτοισι
378 πιέμεν τε, ἔπειτα
π 48 ἔπειτα Ὀδησσῆος
ρ 67 ἔπειτα ἀλεύατο
327 Ὀδυσῆα ἐεικοστῷ
497 τούτων γε ἐύθρονον

| | |
|---|---|
| σ 127 Δουλιχιῆα ἐύν | χ 362 ἔκειτο ὑπό |
| τ 407 ἔγω γε ὀδυσσάμενος | 382 ὑποκλοπέοιτο, ἀλύσκων |
| 542 ἠγερέθοντο ἐυπλοκαμῖδες | ψ 73 σῆμα ἀριφραδές |
| υ 356 Ἔρεβόσδε ὑπό | 345 Ὀδυσῆα ἐέλπετο |
| φ 160 ἔπειτα Ἀχαιιάδων | ω 63 μέν σε ὁμῶς |
| 217 σῆμα ἀριφραδές | 328 Ὀδυσεύς γε ἐμός |
| 244 δμῶε ἴτην | 329 εἰπὲ ἀριφραδές |
| 393 Ὀδυσῆα, ὁ δ' ἤδη | 374 μέγεθός τε ἀμείνονα |

E variis lectionibus tantum has afferimus: *Γ* 442 ὧδε ἔρως Heyne, γ' e Ven. receperunt Spitzn. Bk. Ddf., *Θ* 378 προφανέντε ἀνά Bk., *T* 189 τέως γε, ἐπειγόμενος Bk., *Ψ* 694 ἀνέπαλτο. ἀτάρ Bk., de quibus locis inspiciendus est Spitzn. Ex Odyssea addimus κ 425 ὀτρύνεσθε ἐμοί Bk.: conferendus est La Roche.

Omisimus omnes eos locos, ubi firmiore vocalis finalis natura forsitan iuste excusetur hic hiatus; huc etiam eos duximus, in quibus hiatus excipit has voces: ἔσσι *E* 896, *I* 57, φημί ε 290, ἀνέσαιμι *Ξ* 209, ἔολπα ε 379, ἄνωγα υ 364, ὑπέμεινα κ 258, ἀνέμεινα τ 342, εὗρεο τ 403, θύραζε υ 367. Præterea sæpissime in hac versus sede est term. gen. sing. -αο -οιο ut *Ψ* 76, 224, 252. Item alios quosdam locos hic præterii, in quibus altera vocabula sunt ea, quæ a digammo vel ab alia consona obsoleta olim incepisse eoque nullos prorsus hiatus effecisse docti viri contenderint. Hæc vocabula hosque locos in sequente oratione examinabimus. Neque tamen dubitavi supra afferre locos *Λ* 88, *Σ* 385, 424, in quibus sunt verba ἅδος et ἱκάνεις, quum hæc verba nulla servatæ consonæ initialis vestigia præbeant.

E minoribus carminibus homericis huc pertinent hi loci:

| | |
|---|---|
| h. I 156 θαῦμα, ὁοῦ | h. XIX 18 ἐπιπροχέουσα ἵει (coni. Bmst.) |
| h. II 21 ἰοχέαιρα ὁμότροφος | batr. 192 ἀλγοῦσα, ἕως |
| h. III 447 μοῦσα ἀμηχανέων | 302 ἐτράποντο· ἐδύσετο |

2. Aliquanto pauciores in *cæsura bucolica* hiatus inveniuntur. Inter omnes constat hanc cæsuram frequentissimam esse et sæpissime secundum versus ordinem ea concludi. Quod ubi fit, intermissio spiritus in recitando incidit, qua impeditur, ne etiam levissimæ vocales finales ante excipientes vocales vocum insequentium elisione summoveantur. Ex eadem hac spiritus intermissione etiam longæ vocales vel diphthongi, ubi in hac versus sede est cæsura, ante vo-

ces a vocalibus incipientes frequentius non corripiuntur. (Hoffmann I p. 55 sqq.). Silentio enim interposito nihil detrimenti a sequentibus vocalibus accipiunt. Ac dubito an simillima ratione etiam breves syllabæ in hac versus regione pro longis sexiens (cf. p. 25 sq.) adhibitæ possint excusari, id quod iam supra adumbravi. Namque si solito modo illi loci, ubi sunt aut hiatus aut longæ vocales vel diphthongi ante vocales non correptæ, recitarentur, pro dactylis vel spondeis haberemus trochæos; addita autem ea, de qua diximus, spiritus intermissione iustum numerum vel gravitatem recipiunt. His vero locis, qui trochæos præbent, silentio recitantis adiuvante vel interposito, ut ita dicam, spatio quodam temporis illi trochæi ad similitudinem spondeorum abeunt. Quamquam quid differat, nequaquam me fugit, quum illic ea quæ est syllaba naturam retineat, hic autem quasi nova syllaba addatur. Apparet, si adsit semiseptenaria, necessario eam leviorem esse quam hanc bucolicam cæsuram. Aliter bucolica ad irritum redacta ordo versus, quem diximus, semiseptenaria finitur. Quam ob causum non hac ratione excusatur hiatus, qui est

χ 249 καὶ δή οἱ Μέντωρ μὲν ἔβη || κενὰ εὔγματα εἰπών.

Iam restat, ut locos enumeremus.

*B* 3 ἀλλ᾽ ὅ γε μερμήριζε κατὰ φρένα ὡς Ἀχιλῆα

*B* 218 συνοχωκότε· αὐτὰρ ὕπερθεν
*E* 542 Κρήθωνά τε Ὀρσίλοχόν τε,
568 ἔγχεα ὀξυόεντα
*Θ* 66 ἀέξετο ἱερὸν ἦμαρ,
*I* 690 κατελέξατο· ὣς γὰρ ἀνώγει,
*K* 70 πονεώμεθα· ὧδέ που ἄμμιν
351 ὅσσον τ᾽ ἐπὶ οὖρα πέλονται
472 κέκλιτο, εὖ κατὰ κόσμον
*Λ* 76 καθείατο, ἧχι ἑκάστῳ
84 = *Θ* 66
461 ἀνεχάζετο, αὖε δ᾽ ἑταίρους.
*M* 320 μελιδηέα· ἀλλ᾽ ἄρα καὶ ἴς
*O* 172 διέπτατο ὠκέα Ἶρις
232 μένος μέγα, ὄφρ᾽ ἂν Ἀχαιοί (τόφρ᾽ Ar.)
*P* 368 μάχης ἔπι ὅσσοι ἄριστοι
*Y* 170 ἰσχία ἀμφοτέρωθεν
*Φ* 234 ὃ δ᾽ ἐπέσσυτο οἴδματι θύων,
*Ψ* 195 ὑπέσχετο ἱερὰ καλά·
224 ὀδύρετο ὀστέα καίων,
465 φύγον ἡνία, οὐδὲ δυνάσθη
*Ω* 72 θρασὺν Ἕκτορα· ἦ γάρ οἱ αἰεί
207 ἀνὴρ ὅδε, οὔ σ᾽ ἐλεήσει
*α* 60 Ὀλύμπιε. οὔ νύ τ᾽ Ὀδυσσεύς
61 χαρίζετο ἱερὰ ῥέζων
263 νεμεσίζετο αἰὲν ἐόντας
*β* 57 πίνουσί τε αἴθοπα οἶνον

417 κατ' ἄρ' ἕζετο· ἄγχι δ' ἄρ' αὐτῆς
γ 8 ἑκάστοθι ἐννέα ταύρους
293 αἰπεῖά τε εἰς ἅλα πέτρη
435 εἰργάζετο· ἦλθε δ' Ἀθήνη
δ 141 ἐοικότα ὧδε ἰδέσθαι
831 θεοῖό τε ἔκλυες αὐδῆς,
ε 81 μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
255 ποιήσατο, ὄφρ' ἰθύνοι
391 ἐπαύσατο ἠδὲ γαλήνη
η 6 ἐσθῆτά τε ἔσφερον εἴσω.
ϑ 133 ἐρώμεθα εἴ τιν' ἄεθλον
ι 56 = Θ 66
159 δυώδεκα, ἐς δὲ ἑκάστην
215 εἰδότα οὔτε θέμιστας
κ 44 ἰδώμεθα ὅττι τάδ' ἐστίν
403 ἐρύσσατε ἤπειρόνδε,
404 πελάσσατε ὅπλα τε πάντα·
458 ἄλγεα ἰχθυόεντι
μ 168 = ε 391
252 δόλον κατὰ εἴδατα βάλλων
329 ἐξέφθιτο ἤια πάντα,
ν 114 ὅσον τ' ἐπὶ ἥμισυ πάσης
ξ 432 ἀολλέα· ἂν δὲ συβώτης
ο 500 κερῶντό τε αἴθοπα οἶνον
ρ 301 Ὀδυσσέα ἐγγὺς ἐόντα,
536 = β 57.
τ 233 λοπὸν κάτα ἰσχαλέοιο.
280 = δ 141
υ 24 ἑλίσσετο ἔνθα καὶ ἔνθα.
χ 408 ἐπεὶ μέγα εἴσιδεν ἔργον·
426 ἀέξετο, οὐδέ ἑ μήτηρ
ω 215 ἱερεύσατε ὅστις ἄριστος
273 ξεινήια, οἷα ἐῴκει.
466 ἐπὶ τεύχεα ἐσσεύοντο.

In hac enumeratione omisimus eos hiatus, qui sunt post hæc verba: *ἐπιβήσεο Ε* 221, *Θ* 105, *περιδείδια Κ* 93, *ἀπώλεσα β* 46, *ἔα ξ* 352, *χρυσόρραπι ε* 87, itemque alios, quos excipiunt vocabula nonnulla, quæ a consona quadam olim incepisse suspicari possumus. De his infra dicendum est nobis.

Addimus e minoribus carminibus hos locos:

h. II 12 ἄμβροτα ἠδ' ἀνθρώπων
278 τετιηότε, οὐδ' ἐπὶ γαῖαν (coni. Bmst.)
V 241 θεοῖσι δὲ ἄντα ἐῴκει.
XXIV 4 ἐπέρχεο (?) εὐμενέουσα
batr. 19 ἀνεθρέψατο, Ὑδρομεδούσῃ
141 Ψιχάρπαγα, ὅνπερ ἔπεφνεν
202 Λειχήνορα οὔτασε δουρί
203 γαστέρα ἐς μέσον ἧπαρ·

3. Tertium legitimi hiatus locum post *primi pedis cæsuram dactylicam* ponendum esse diximus. In hac versus sede perpauci sunt hiatus, tamen satis multi videntur esse, ut legem iusti in hac versus regione hiatus statuamus. Aliam huius rei rationem ex eo repetimus, quod Hoffmannus (quæst. I pp. 55, 91) firmiorem huius

pedis arsin ad longas vocales diphthongosque producendas reperit. Ex utraque re intellegi potest, in fine pedis primi cæsuram inesse haud contemnendam. Conferendum est etiam quod de loco Ψ 493 supra p. 26 diximus. Levior autem est hæc cæsura, si post primam thesin est interpunctio maior aut sequitur semiternaria.

Iam ad locos veniamus. Sunt hi:

*A* 203 ἦ ἵνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρείδαο;

| | |
|---|---|
| *A* 532 εἰς ἅλα ἅλτο βαθεῖαν | *Y* 152 ἀμφὶ σέ, ἤιε Φοῖβε, |
| *E* 723 χάλκεα ὀκτάκνημα | *X* 266 ὅρκια ἔσσονται |
| *N* 300 ἕσπετο, ὅστ' ἐφόβησε | Ψ 71 θάπτε με ὅττι τάχιστα |
| Ξ 182 ἐν δ' ἄρα ἕρματα ἧκεν | γ 480 ὄψα τε, οἷα ἔδουσι |
| *O* 227 ἔπλετο, ὅττι πάροιθε | ζ 296 ἄστυδε ἔλθωμεν |
| Π 404 ἡνία ἠίχθησαν | ο 327 ἔπλετο; ἦ σύ γε πάγχυ |

De loco Ξ 182 potest dubitari, quum vocabulum ἕρμα olim a dentali spirante inceperit atque usus homericus non constet. *E* 723 Bekker sine causa in χάλκει' mutavit. Accedit lect. Ven. Λ 767 νῶι δὲ ἔνδον ἐόντες. Addi potest *E* 90 οὔτ' ἄρα ἕρκεα ἴσχει, quum vocabulum ἕρκος apud Homerum non servaverit digamma. Missum facio autem locum *B* 8, ubi est hiatus post imper. ἴθι.

E minoribus carminibus accedunt quatuor loci:

| | |
|---|---|
| h. I 120 Ἔνθα σέ, ἤιε Φοῖβε, | h. XXXII 3 ἧς ἄπο αἴγλη γαῖαν |
| h. V 492 πότνια, ἀγλαόδωρ' | h. XXXIV 17 Ἵλαθι,(?) εἰραφιῶτα, |

## C. *De hiatibus illicitis qui vocantur.*

Iam qui supersunt hiatus omni excusatione orbati, quos illicitorum nomine docti viri appellarunt, eos huc congerere placet, ut paucitatem eorum in tanto versuum mumero, quantus homericorum carminum est, oculis subiiciamus. Inter hos etiam eos, qui sunt in trochaica primi pedis cæsura, retulimus, quum illi cæsuræ, nisi maiore interpunctione vel sententiæ ratione firmatur, vix tantum gravitatis tribuendum sit, ut ea hi hiatus paucissimi iustam excusationem habere videantur. Sunt illi hiatus illiciti hi. Numerus insertus pedem significat, in quo est hiatus.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| *A* | 344 | μαχέοιντο Ἀχαιοί (5) | Δ | 2 | πότνια Ἥβη (5) |
| | 533 | Ζεὺς δὲ ἑὸν πρὸς δῶμα (1) | *E* | 90 | ἕρκεα ἴσχει (2) |
| *B* | 8 | οὖλε Ὄνειρε (2) | | 118 | ἄνδρα ἑλεῖν (2) |
| | 87 | ἠύτε ἔθνεα εἶσι (2) | | 310 | ἀμφὶ δὲ ὄσσε (2) |
| | 90 | αἱ δέ τε ἔνθα (5) | *H* | 217 | ἀλλ' οὔ πως ἔτι εἶχεν (2) |
| Γ | 46 | ἦ τοιόσδε ἐών (2) | *I* | 319 | ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ (1) |

420 et 687 χεῖρα ἑήν (1)
Λ 24 δέκα οἶμοι (2)
109 αὖ παρὰ οὖς (2)
356 = Ε 310.
678 πώεα οἰῶν (5)
Ν 22 ἄφθιτα αἰεί (5)
Ξ 285 σείετο ὕλη (5)
358 ὄφρ' ἔτι εὕδει (5)
Ρ 354 ἀλλ' οὔ πως ἔτι εἶχε (2)
392 ἄφαρ δέ τε ἰκμάς (2)
Σ 4 τετελεσμένα ἦεν (5)
Τ 93 ἀλλ' ἄρα ἥ γε (2)
194 δῶρα ἐμῆς (1)
288 μέν σε ἔλειπον (2)
Φ 569 ἐν δὲ ἴα ψυχή (1)
Χ 206 ἐπὶ Ἕκτορι (3)
Ψ 263 γυναῖκα ἄγεσθαι (2)
274 νῦν ἐπὶ ἄλλῳ (2)
Ω 528 ἕτερος δὲ ἑάων (5)
α 225 τίς δὲ ὅμιλος (2)
β 430 ἄρα ὅπλα (2)
γ 290 ἶσα ὄρεσσιν (5)
480 ὄψα τε, οἷα ἔδουσι (2)
ε 135 ἠδὲ ἔφασκον (5)
257 ἐπεχεύατο ὕλην (5)
262 τετέλεστο ἅπαντα (5)
ζ 151 Ἀρτέμιδί σε ἐγώ (2)
η 256 ἠδὲ ἔφασκεν (5)
ϑ 524 ὅστε ἑῆς (1)
ι 553 ἐμπάζετο ἱρῶν (5)
κ 68 τοῖσί τε ὕπνος (5)
ξ 100 = Λ 678.
450 κτήσατο οἶος (2)
π 142 σύ γε ᾤχεο (3)
τ 185 ἔνθ' Ὀδυσῆα ἐγών (2)
φ 211 ἐμὲ αὖτις (2)
216 τε ἔσεσθον (5)
χ 186 λέλυντο ἱμάντων (5)
249 κενὰ εὔγματα (4)
ψ 335 = η 256
ω 209 ἠδὲ ἴανον (5)

Ex his hiatibus nonnulli sunt, qui levi facta mutatione vel aliis receptis lectionibus possint summoveri, ut *Λ* 344 *μαχεοίατ' Ἀχαιοί* Heyne, *μαχέονται* Thiersch, cf. Hoffmann § 67, *Λ* 109 *αὖτε παρ' οὖς* Heyne, *Τ* 194 *δῶρά τ' ἐμῆς* id., *α* 225 *τίς δαὶ ὅμιλος* Aristarchus, cf. La Roche Textkr. 220. — De aliis quibusdam confitendum est, fieri quidem potuisse, ut a consona quadam obsoleta idoneam excusationem acciperent, eos dico qui sunt ante voces *ἑός* *Λ* 533, *Ι* 420, 687, *ϑ* 524, *ὕλη* *Ξ* 285, *ε* 257, *ὕπνος* *κ* 68, al., sed aliis locis comparatis hæc explicatio haud veri similis nobis videtur. Fortasse tamen illa ratione excusantur hiatus *Δ* 75 et *Ξ* 182 ubi est verbum *ἧκε,* quos hac mente omisi. Ceterum silentio præterii et locos *Ω* 124, *π* 2, ubi est vocabulum *ἄριστον,* de quibus disputat Curtius, Curtii Stud. II 176, et omnes eos locos, in quibus hiatus efficit verbum *ἑάω:* de his enim infra disseremus.

E minoribus carminibus hos addimus hiatus illicitos:

h. I 54 εὔβων σε ἔσεσθαι (2)
II 359 ὅσσα ἐμοί (1, v. 1.)
IV 223 et 230 πότνια Ἠώς (5)
V 194 ἀκέουσα ἔμιμνε (2)
h. VII 38 παρὰ ἱστίον (3)
batr. 245 ἔκχυντο ἅπαντα (5)
250 ἐς πόδα ἄκρον (5, Bmst.)
278 οὔτε Ἄρηος (5, Bmst.)